50

Oude wortels, nieuwe scheuten

KONFERENTIE VAN IN NEDERLAND GEVESTIGDE RELIGIEUZEN

Vijftig jaar gedeelde solidariteit door KNR-PIN

Gerechtigheid, barmhartigheid en menselijke waardigheid

Inhoud

Colofon

Het Jubileummagazine ‘Oude wortels, nieuwe scheuten. Vijftig jaar gedeelde solidariteit door KNR-PIN’ is een eenmalige uitgave van de Konferentie van in Nederland gevestigde Religieuzen (KNR) vanwege het vijftigjarig bestaan van de commissie KNR-PIN.

Via KNR-PIN geven de religieuzen al vijftig jaar financiële ondersteuning aan tal van projecten in Nederland. Extra exemplaren zijn te bestellen via secretariaat@knr.nl

Foto voorzijde: iStock.com/Koval

Redactie: Janneke Doe, Brigitte van der Heijden, Erica Op ’t Hoog
Eindredactie: Erica Op ’t Hoog
Vormgeving: Inge Croes-Kwee, Manifesta idee en ontwerp
Druk: GTV Donmail

KNR
Postbus 111
5201 AC ’s-Hertogenbosch
www.knr.nl
www.projecteninnederland.nl

Voorwoord

Vijftig jaar KNR-PIN 1976 - 2026 4

Een open deur, een warm hart. Samen bouwen aan Breda-Noord 8

“We hebben veel vertrouwen in het werk van KNR-PIN.” In gesprek met de franciscanessen van Mariadal 12

Enkele mensen 13

“Yes, ze gaan steunen!” 14

Angst heeft niet het laatste woord. Een dag bij Villa Vrede 18

De Katrol: achttien jaar verschil maken achter de voordeur 21

Maak van ons landlopers... 24

De geest van de zusters is nog steeds aanwezig 26

Dat lijkt me echt iets voor jou. Een adviseur aan het woord 28

Bedrijven moeten moderne slavernij actief opsporen 30

Kleine projecten, groot verschil 33

Het vindt weerklank in hun hart 36

Voorwoord

Broeder Theo van den Boer
Voorzitter KNR-PIN

Het verschijnen van dit Jubileummagazine, gewijd aan de viering van het vijftig jarig bestaan van Commissie KNR-PIN, duidt erop dat de sluiting van dit gedenkwaardig jubileumjaar nabij is. De inhoud van dit magazine illustreert op bijzondere wijze de betrokkenheid van de religieuzen in Nederland op kerk en samenleving. Gezegd mag worden dat deze samenwerking en gezamenlijke solidariteit uniek is. Al vijftig jaar lang vormen de religieuzen in Nederland een fonds. Dit fonds zorgt ervoor dat sociale, pastorale en vormingsprojecten worden gesteund en mogelijk gemaakt. In het verleden was deze betrokkenheid van religieuzen vanzelfsprekend meer van praktische aard door hun dagelijkse inzet binnen de gezondheidzorg, onderwijs en opbouw van de maatschappij. Vandaag is deze betrokkenheid minder zichtbaar, maar nog altijd aanwezig en manifesteert zich door de financiële bijdrage van de zusters, paters en broeders aan de commissie KNR-PIN. U leest meer over het ontstaan en de geschiedenis hiervan in dit Magazine. Daarnaast komt een van de religieuze instituten aan het woord, die al jarenlang KNR-PIN ondersteunt.

Natuurlijk zijn de religieuzen niet de enigen die armoede bestrijden of vluchtelingen helpen in hun strijd om een veilige plek of een dak boven het hoofd. Vele organisaties en instanties waaronder overheden, kerken en fondsen werken samen en bemoedigen elkaar bij de strijd tegen uitsluiting, discriminatie, onrecht en armoede. Ook voor hen geldt “wat gij aan de minste der mijnen hebt gedaan, hebt gij aan Mij gedaan”. Het is de boodschap van Jezus Christus die de bron is van het charisma van iedere religieuze congregatie en draagt bij aan deze onderlinge solidariteit.

De afkorting PIN betekent Projecten In Nederland. Deze projecten beperken zich niet alleen tot armoedebestrijding of hulp aan vluchtelingen en ongedocumenteerden. Wel moeten deze projecten betrekking hebben op hulpverlening binnen de landsgrenzen. Enkele honderden aanvragen worden jaarlijks financieel ondersteunt.

In dit Jubileummagazine laten we een aantal van deze projecten zien: kleine en grote, succesverhalen, maar ook de problemen waar sommige initiatiefnemers tegenaan lopen.

Vijftig jaar PIN betekent ook samenwerking en betrokkenheid van niet-religieuzen, die als adviseur de projectaanvragen overeenkomstig vastgestelde criteria beoordelen en adviseren de ingediende aanvragen al dan niet te honoreren. Twee van hen vertellen hierover in dit magazine. Dank aan hen en alle commissieleden die de afgelopen vijftig jaar hieraan een steentje hebben bijgedragen.

Het Jubileummagazine laat het werk van KNR-PIN zien vanuit verschillende invalshoeken: de aanvragers, de donateurs en de adviseurs. Naast de geschiedenis in vogelvlucht is er een ook vooruitblik op de toekomst.
Het magazine is een cadeau voor alle betrokkenen en belangstellenden. De jarige KNR-PIN vroeg ook om een cadeau. Niet voor zichzelf maar voor anderen: een extra bijdrage voor projecten voor ongedocumenteerden. De campagne heeft een buitengewoon resultaat opgeleverd. Het is een stimulans en bevestiging van eenheid en solidariteit. De respons en opbrengst van deze bijzondere inzameling getuigt van een grote betrokkenheid en steun aan ongedocumenteerden.

Zonder bureau KNR geen PIN. Verscheidene medewerkers van bureau KNR hebben gedurende vele jaren een fundamentele support gegeven en zorgen voor een stabiele werking van de Commissie KNR-PIN. Laten wij hopen en er naar streven dat KNR-PIN zich nog vele jaren kan blijven inzetten voor de slachtoffers van armoede, onrecht en discriminatie in de Nederlandse samenleving door solidariteit van de religieuzen in Nederland.

Lang Leve KNR-PIN!

Binnen de Konferentie van in Nederland gevestigde Religieuzen, werken religieuze instituten op veel verschillende terreinen samen. Eén van de terreinen is de financiële ondersteuning van projecten in eigen land via de commissie KNR-PIN. In 2026 is het vijftig jaar geleden dat KNR-PIN werd opgericht. De commissie heeft wat gedaantewisselingen ondergaan, maar wat altijd hetzelfde is gebleven is dat de steun gaat naar projecten waarin de religieuzen hun eigen inspiratie herkennen. De geschiedenis in vogelvlucht.

Brigitte van der Heijden

Vijftig jaar KNR-PIN

In 1975 vierden de Broeders van St. Joannes de Deo hun honderdjarig bestaan in Nederland. Het werd groots gevierd in de Brabanthallen in 's-Hertogenbosch. Ter gelegenheid van dit jubileum hadden zij een solidariteitsfonds opgericht voor de bejaarde religieuzen, die geen pensioen hadden, maar alleen een AOW-uitkering en tóch in een bejaardenhuis moesten of wilden worden opgenomen. Het was met name bedoeld om vele orden en congregaties te ondersteunen, die de eigen bijdrage van hun bejaarde leden niet meer konden opbrengen en ook niet in de mogelijkheid waren om een gedeelte van hun klooster als bejaardenoord in te richten.

Velen gaven gul. De som van ruim een ton - guldens wel te verstaan - werd rond de jaarwisseling 1975/1976 overgedragen aan de Financiële Kommissie voor Religieuzen, de FKR. Er was zoveel geld binnengekomen dat er besloten werd dit ook voor andere noden in te zetten. Zo ontstonden vanuit die 'pot', drie solidariteitsfondsen, te weten AMA, KOS en PIN. Drie commissies gingen namens de Nederlandse religieuzen projecten beoordelen. AMA (Adviescommissie Missionaire Activiteiten) deed dat voor projecten van vernieuwend pastoraat in Afrika, Latijns Amerika en Azië. Via de KOS (Kommissie Onderlinge Solidariteit) ondersteunden religieuze instituten projecten van andere instituten, die zelf niet genoeg middelen hadden. En ten slotte kwamen in de commissie PIN (Projecten In Nederland) allerlei sociale en pastorale projecten in beeld voor minder bedeelde groepen in Nederland.

De eerste PIN-vergadering

De allereerste vergadering van PIN was op 14 december 1976. Allereerst werd de naam van de commissie gekozen: kommissie voor projecten in Nederland (PIN). Pater Piet Nelen cssr werd gekozen tot voorzitter en de agenda werd vastgesteld.
De vergaderingen duurden van half elf tot vier uur en waren vooralsnog maandelijks.
De gevraagde bedragen waren hoog, veel hoger dan de bedragen die we nu kennen, zoals

Armoedebestrijding en noodleniging is in de loop der jaren een belangrijke categorie geworden. Bijvoorbeeld door de ondersteuning van voedselbanken.

Onder: vormingscentrum Essenburgh in Hierden

fl. 75.000,- voor het gastarbeiderspastoraat. Er werden in het begin veel bedragen geleend (renteloos) in plaats van geschonken, wat bij sommige ontvangers wel eens teleurstelling of verwarring opleverde. De commissie kon een beroep doen op de kennis en vaardigheden van de economen en economische adviseurs van de orden en congregaties; de adviseurs van die tijd.
In het begin van het bestaan van PIN, kreeg een project de toezegging en werden er daarná diverse congregaties bij gezocht. Ook werd - toen al - aan de ontvangende instantie medegedeeld dat het niet de bedoeling is, dat zij zelf óók een orde of congregatie zouden gaan aanschrijven. Geen tweesporenbeleid!

Links: ook in deze tijd ondersteunt KNR-PIN pastorale projecten, zoals het drugspastoraat Amsterdam, hier te zien tijdens een kruisweg in Heiloo op Goede Vrijdag

Vanaf het begin brachten duo's van commissieleden bezoeken de aanvragers, zoals het Eliashuis in Amsterdam en Vormingscentrum de Essenburgh in Hierden.

In de beginjaren worden vooral katholieke en kerkelijke projecten ondersteund zoals bijv. Pax Christi Voettocht, Vormingscentra, catecheseprojecten, pastorale projecten, Radboudstichting, Titus Brandsma Instituut, Jongereninternaat, dekenaten, districtscatecheten in het basisonderwijs, Nederlandse Missieraad. Veel projecten worden in die tijd positief beoordeeld, maar evenveel projecten komen niet voor een positief advies in aanmerking!

De ontwikkeling van de criteria

De commissie PIN is opgericht als service voor de religieuzen. Het zelf beoordelen van projectaanvragen door de religieuze instituten was complex en tijdrovend. PIN nam dit werk van hen over.
De eerste meegekregen 'aanwijzingen' gaven weliswaar aan in welke geest de commissie haar taak op diende te vatten, maar waren te ruim om in de concrete praktijk bij de beoordeling houvast te bieden. De commissie moest dus criteria gaan ontwikkelen. Tegelijkertijd moest zij haar activiteiten afstemmen op en profileren naar haar achterban en de aanvragers. Maar een aantal dingen werd al snel duidelijk. Aanvragen die betrekking hebben op onroerend goed en grootschalige fondsen-

werving werden niet gehonoreerd, omdat de commissie niet wil dat sommige organisaties teveel middelen krijgen. Men wil zich ook niet té lang verplichten aan bepaalde projecten, vandaar dat er huiver was tegenover dekking van exploitatie- en salariskosten. Ook wilde men geen vangnet zijn voor een terugtrekkende overheid. Maar men was wel voorstander van kortlopende, vernieuwende en landelijk gerichte initiatieven. De gehanteerde criteria werden steeds verfijnder, alsook de redenen voor afwijzing.

Onderzoek en cijfers

In februari 1990 startte de wetenschapswinkel van de katholieke universiteit Brabant een onderzoek naar het beleid en de activiteiten van de PIN over de periode van 1 januari 1979 tot 1 januari 1990.
In deze periode kwamen er 2.637 aanvragen om financiële ondersteuning binnen. Daarvan is slechts 43,7% toegewezen. In die periode is fl 24.048.047,- aan subsidies verstrekt aan in totaal 1.149 projecten. Dat betekende dat men gemiddeld per jaar 240 projecten in behandeling heeft genomen. Ruim 47% van de verzoeken werd binnen drie maanden afgehandeld. Een belangrijke ontwikkeling in het werk van de PIN is dat het aantal subsidieaanvragen in de loop der jaren sterk gegroeid is. Deze stijging is niet opgevangen door een uitbreiding van fondsen, maar door het vaker afwijzen van subsidieverzoeken en door gemiddeld minder geld per project toe te wijzen.

In 1990 waren er drie werkvelden waar PIN zich op richtte:

- Kerk: catechetische en pastorale vorming, pastoraal (basis of categoraal), pastorale jeugdzorg, katholiek onderwijs en vrouw in de kerk.
- Maatschappij: vrouwenemancipatie, nieuwe woon- en leefvormen, onderzoek, boeken en films, minderheidsgroepen, vluchtelingen, humanitaire noodleniging, belangenorganisaties en uitkeringsgerechtigden.
- Vrede: vrede en gerechtigheid en mondiale vorming.

De onderzoekscommissie constateerde dat aanvankelijk naar verhouding veel ingediende projecten uit Zuid-Nederland afkomstig waren. Dit zou te maken kunnen hebben met het feit dat PIN in Zuid-Nederland gevestigd is. Binnen de stroming Kerk werd destijds ook relatief vaker en veel geld toegekend.

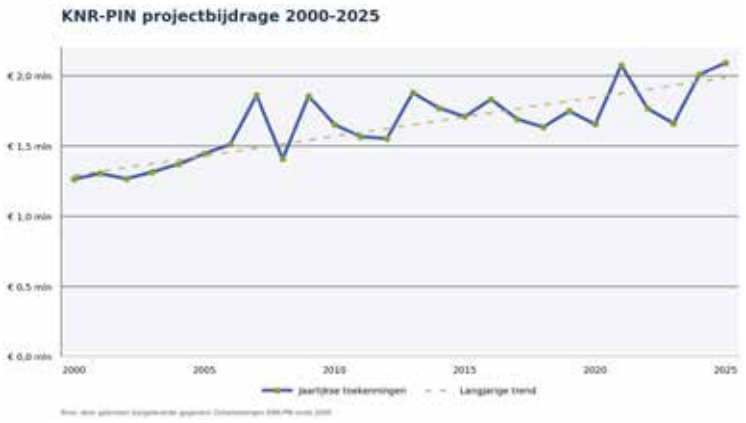

Verloop toekenningen aan projecten vanaf 2000

Boven: voormalig PIN-secretaris Rogier Moulen Janssen ondertekent het convenant met de gemeente Amsterdam namens het Landelijk Fondsenoverleg

Het zilveren jubileum

Het 25-jarig bestaan van de drie solidariteitscommissies werd gevierd op 22 november 2001 met een symposium in de St. Janskerk in Utrecht. In het KNR-Bulletin 2002-1 is te lezen: “Ruim tweehonderd genodigden vierden het vijfentwintig jarig bestaan van de solidariteitscommissies. Daarbij werd niet uitsluitend in dankbaarheid teruggeblikt, maar juist ook vooruitgekeken. Zo stond er in de middag een toekomstspel op het programma, waarbij de aanwezigen zich moesten voorstellen dat ze in het ‘vérre 2026’ zouden zijn en er een organisatie zou zijn, ‘Roos van Jericho’ genaamd – die zich bezighoudt met het uitzenden van jongeren.”

Anno 2026

Het klinkt nu grappig in de oren om te horen over een toekomstspel in 2026. En helemaal juist hadden de aanwezigen het niet. Er worden anno 2026 niet veel jonge mensen uitgezonden. KNR-PIN heeft zich aangepast aan de noden van de tijd, net zoals ook religieuzen doen en gedaan zouden hebben. In de commissie zijn dingen hetzelfde gebleven en er zijn dingen veranderd, maar de missie is gelijk gebleven: ‘projecten waarin religieuzen hun spiritualiteit

in herkennen'. Er is nog altijd een commissie bestaande uit religieuzen, eventueel aangevuld met geassocieerde leden. De bedragen die de KNR-PIN aan financiële ondersteuning uitgeeft variëren van € 1.000,– tot maximaal € 25.000,– maar er zijn geen leningen meer.
Er worden niet meer per project instituten aangeschreven om te ondersteunen. Deelnemende ordes en congregaties geven vooraf aan welke categorie projecten hun voorkeur hebben.

De adviseurs zijn nu mannen en vrouwen die affiniteit en ervaring hebben in de kerkelijke en religieuze wereld. Bij het beoordelen van projectaanvragen hanteren zij een aantal criteria die richting geven aan het werk van KNR-PIN. Elke adviseur heeft zijn of haar eigen expertise. De vergaderingen worden nog altijd fysiek gehouden, maar de aanvragen zélf worden ingediend bij een digitaal portaal.

Er is goed overleg met andere fondsen en er wordt waar mogelijk samengewerkt zoals in de coronatijd rond Kleine Coronahulp, rond projecten voor traumaverwerking bij vluchtelingen, rond inloop- en buurthuizen en Kleine Armoedehulp. Ook met sommige gemeenten wordt samenwerking gezocht. Zo was KNR-PIN mede initiatiefnemer van het convenant tussen gemeente Amsterdam en verschillende fondsen en maatschappelijke organisaties.

De commissie PIN vertrouwt erop dat hun giften ook daadwerkelijk worden besteed aan het project waarvoor de gift is bestemd en niet voor iets anders.
In de jaaroverzichten van KNR-PIN worden de uitgaven als bovenstaand weergegeven.

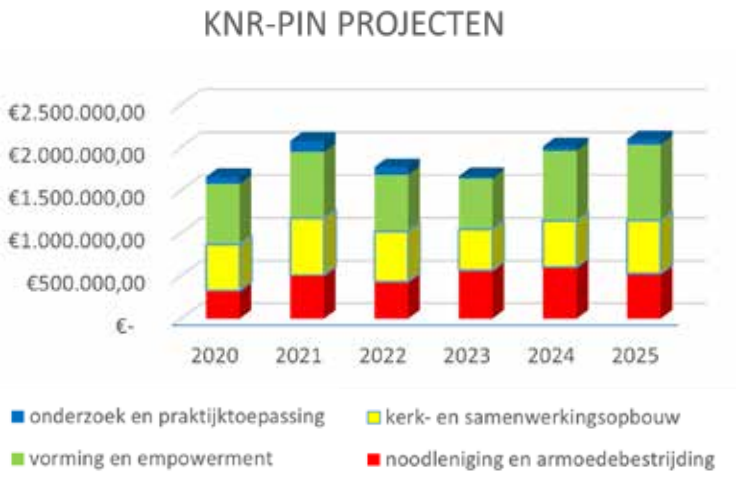

Overzicht categorieën in laatste vijf jaar

Waar staan we nu?

Organisaties in het hele land weten KNR-PIN goed te vinden. Er worden ruim tweehonderd aanvragen per jaar gehonoreerd. Nog altijd wordt KNR-PIN jaarlijks door religieuzen de mogelijkheid gegeven geld te doneren aan fantastische initiatieven!
Daarnaast zijn er ontzettend veel mensen in Nederland die oog hebben voor hun naaste en zich inzetten voor anderen. Waar de overheid haar handen steeds verder van kwetsbare groepen aftrekt, zijn daar goede mensen voor in de plaats gekomen. Goede mensen, met zinvolle en verschil makende initiatieven. En ook al kijkt de overheid weg en had KNR-PIN ooit voor ogen om niet in het gat te springen wat de overheid had gecreëerd, toch zijn zij er, waar anderen niet zijn. KNR-PIN is nog springlevend en lijkt soms harder nodig dan ooit. Dankzij de hulp van vele orden en congregaties kunnen er nog altijd veel mooie initiatieven worden gesteund.

Onder: maatschappelijke projecten zoals buurthuizen en ontmoetingscentra ontvangen al jaren veel steun van KNR-PIN

Er zijn ontzettend veel mensen in Nederland die oog hebben voor hun naaste en zich inzetten voor anderen

Een open deur, een warm hart

Samen bouwen aan Breda-Noord

Brigitte van der Heijden
Foto's: Hart voor Breda-Noord

Bij Hart voor Breda-Noord krijgt liefde vorm in ontmoeten, leren, delen en elkaar helpen. Wie de Mattheuskerk in Hoge Vucht binnenstapt, treft er meer dan een kerkgebouw. Het is een plek waar de koffie klaarstaat, waar iemand luistert naar een hulpvraag en waar buurtbewoners elkaar vinden. Een plek waar iedereen welkom is en waar iedereen iets kan betekenen. Oprichters Lenard en Corline geven daar met veel passie en overtuiging gestalte aan, samen met Marieke en Rianne van de Helpdesk en een grote groep vrijwilligers en samenwerkingspartners.

Voor Lenard en Corline is omzien naar een ander geen taak die na een activiteit ophoudt. Het is een manier van leven. Corline is als buurtpastor verbonden aan de Mattheuskerk en Lenard stond aan de wieg van Hart voor Breda-Noord. Hun geloof vormt de bron van hun inzet: wat zij zelf aan liefde en vertrouwen hebben ontvangen, willen zij doorgeven. Niet van bovenaf, maar naast de ander, vanuit gelijkwaardigheid en betrokkenheid.
Die overtuiging wordt zichtbaar in talloze kleine momenten: een gesprek op het buurtbankje, samen eten of een vertrouwd gezicht tijdens de koffieochtend. Juist zulke ontmoetingen kunnen het begin zijn van iets groters. Mensen leren elkaar kennen, delen hun verhaal en merken dat hun aanwezigheid ertoe doet. Waar eerst afstand of eenzaamheid was, kan langzaam vertrouwen ontstaan.

Ontmoeten en leren

De activiteiten in de Mattheuskerk laten zien hoe breed die gastvrijheid wordt ingevuld. Buurtbewoners kunnen aanschuiven bij de buurtmaaltijd, plaatsnemen op het buurtbankje, creatief bezig zijn in het handwerkcafé of binnenlopen tijdens de koffieochtend. Het zijn laagdrempelige plekken waar je mag komen zoals je bent, voor een gesprek, gezelligheid of gewoon om even onder de mensen te zijn.
Naast ontmoeten is er ruimte om te leren en zelfstandiger te worden. Kinderen en jongeren krijgen huiswerkbegeleiding; volwassenen

Kledingmarkt in de Mattheuskerk in Hoge Vucht

Links: Lenard en Corline

Rechts: vrijwilligersdag

kunnen Nederlandse les of fietsles volgen. Trainingen, workshops en cursussen helpen mensen vaardigheden te ontwikkelen en zelfvertrouwen op te bouwen.

Delen wat beschikbaar is

Ook delen krijgt een concrete betekenis. Het buurtkastje is tegelijk minibieb, kinderzwerfboekstation, menstruatie-uitgiftepunt en voedselkast. Iemand kan meenemen wat nodig is en achterlaten wat gemist kan worden. Binnen is er een kledinghoek met gratis kleding. Zo wordt voedsel niet verspild maar doorgegeven en kleding hergebruikt. Zo kan iedereen iets bijdragen waar een ander blij van wordt.

Van Breda-Noord naar heel Breda

Die gedachte vormde ook de aanleiding om het project HipHelpt en ANDERS Breda verder uit te bouwen. Vorig jaar startte deze samenwerking vanuit een duidelijke behoefte: er zijn in Breda veel mensen die hulp nodig hebben, maar ook ontzettend veel mensen, organisaties en ondernemers die iets kunnen bijdragen.
De Helpdesk brengt dagelijks hulpvragen uit de hele gemeente Breda bij elkaar. Het kan gaan om een praktische klus, vervoer, een bezoek, hulp in de tuin of ondersteuning bij een ingewikkeldere situatie. Vervolgens wordt gezocht naar iemand die kan helpen, bijvoorbeeld een vrijwilliger uit het netwerk van HipHelpt Breda. Het nieuwe ondernemersnetwerk ANDERS Breda sluit daar op aan door ondernemers uit te

Elkaar helpen is geen eenrichtingsverkeer, maar een gemeenschap waarin mensen naast elkaar staan

De Buurtcamping

Onder: knutselmiddag

nodigen hun tijd, talent, producten, diensten of netwerk beschikbaar te stellen voor mensen die dat nodig hebben.
Daarnaast worden mensen die moeite hebben om de boodschappen te betalen geholpen met voedselkaarten van het Rode Kruis, een aanmelding bij de voedselbank of een doorverwijzing naar bijvoorbeeld Stichting Leergeld, Schuldhulpmaatje of het Jeugdfonds Sport en Cultuur.
Zo ontstaat een netwerk dat in de hele regio Breda mensen verbindt die hulp nodig hebben met mensen die iets kunnen geven. Niet vanuit het idee dat de één sterk is en de ander zwak, maar vanuit de overtuiging dat iedereen iets heeft bij te dragen.

Een plek waar iedereen welkom is

Al deze lijnen komen samen in de Mattheuskerk. Iedereen is er welkom om te ontmoeten, te leren, te delen en elkaar te helpen. De deur staat open voor wie hulp nodig heeft én voor wie iets wil bijdragen. Dat gaat vaak samen: een bezoeker wordt vrijwilliger, iemand die ondersteuning ontving bemoedigt later een ander. Elkaar helpen is geen eenrichtingsverkeer, maar een gemeenschap waarin mensen naast elkaar staan.

Een netwerk dat in de hele regio Breda mensen die hulp nodig hebben verbindt met mensen die iets kunnen geven

De jaarlijkse Buurtcamping is een mooi voorbeeld van deze manier van werken. Vanuit het verlangen om meer buren te leren kennen en ook mensen die niet vanzelfsprekend op vakantie kunnen een ontspannen weekend te gunnen, brachten Corline, Lenard en vele anderen de sfeer van een camping naar de wijk. Samen eten, spelen, verhalen delen en kennismaken met elkaars cultuur zorgden daar voor nieuwe verbindingen. Ook de Buurtcamping is er voor én door iedereen. Veel verschillende organisaties dragen een steentje bij en ook veel wijkbewoners zetten zich hiervoor in.

Het effect op de samenleving

De betekenis van Hart voor Breda-Noord is daarom groter dan de optelsom van maaltijden, lessen, kledingstukken en opgeloste hulpvragen. Het gaat om het bouwen aan een stad waarin mensen elkaar kennen, elkaar weten te vinden en voor elkaar klaarstaan.
Wie de taal leert, durft gemakkelijker contact te maken. Wie leert fietsen, krijgt letterlijk een groter bereik. Wie bij een maaltijd wordt begroet, kan zich weer onderdeel van een gemeenschap voelen. En wie de kans krijgt om iets voor een ander te doen, ervaart dat zijn of haar bijdrage ertoe doet.

Daarmee groeit ook de veerkracht van de stad. Bewoners worden niet uitsluitend gezien als mensen met tekorten, maar als mensen met talenten, verhalen en mogelijkheden. Vrijwilligers ervaren dat hun inzet daadwerkelijk verschil maakt. Ondernemers ontdekken dat hun kennis en middelen maatschappelijke waarde kunnen krijgen. Organisaties vinden elkaar en kunnen samen meer betekenen dan ieder afzonderlijk. Rond de Mattheuskerk ontstaat zo een gemeenschap die steeds verder reikt. Van Breda-Noord naar de hele stad.

Lenard en Corline blijven belangrijke aanjagers, gedreven door liefde en de overtuiging dat delen mensen laat groeien. Maar het warme hart van dit verhaal klopt in iedereen die meedoet: Marieke en Rianne achter de Helpdesk, de vele vrijwilligers, deelnemers aan activiteiten, ondernemers en alle buurtbewoners die geven, ontvangen en opnieuw doorgeven.
Zodat dat niemand er alleen voor staat en iedereen waardevol en van betekenis is.

Wie de kans krijgt om iets voor een ander te doen, ervaart dat zijn of haar bijdrage ertoe doet.

Voorbeeld van een activiteitenprogramma

KNR-PIN zou niet bestaan zonder de religieuze instituten die al vijftig jaar lang hun financiële bijdrage geven. Eén van de instituten die van meet af aan deelneemt aan KNR-PIN is de congregatie van de zusters franciscanessen van Mariadal in Roosendaal. Zuster Margriet van der Vliet, algemeen overste en Bep Engel, financieel adviseur van het bestuur vertellen waarom de zusters al jaren KNR-PIN van harte ondersteunen.

Erica Op 't Hoog

"We hebben veel vertrouwen in het werk van KNR-PIN"

In gesprek met de franciscanessen van Mariadal

Zuster Margriet: "Toen ik in 1981 in het bestuur van onze congregatie kwam stonden de solidariteitscommissies AMA, PIN en KOS al standaard op de agenda van de vergaderingen. Voor zover ik kan nagaan doen we al vanaf het begin mee. Ik ben zelf ook enkele jaren lid geweest van de commissie en heb daardoor gezien hoe de commissie werkt. De adviseurs zijn stuk voor stuk deskundige en betrokken mensen die de adviezen goed voorbereiden. Zij doen gedegen onderzoek en hebben kennis van zaken. Dat maakt dat we als congregatie veel vertrouwen hebben in het werk van KNR-PIN. Op deze manier wordt ons heel veel werk uit handen genomen omdat we niet zelf achter elk project aan hoeven gaan en uit hoeven te zoeken of we hier aan willen geven."

Luisteren naar de ordes en congregaties

"Er wordt goed naar de ordes en congregaties geluisterd," vult Bep Engel aan. "KNR-PIN ondersteunt projecten die bij ons passen. Ze kijken goed naar wat voor de religieuzen belangrijk is." Het uitgangspunt is eigenlijk onveranderd gebleven in de ogen van zuster Margriet. "Wij willen niet investeren in stenen en kerkgebouwen, maar in mensen die levend geloof uitdragen, ongeacht of zij Rooms-Katholiek of andersgelovig zijn. Veel aandacht ook voor de ontwikkeling van vrouwen. Het mooie van KNR-PIN is dat ze projecten kiezen die passen bij ons charisma."
De zusters hebben jaren geleden een materieel testament opgesteld met daarin een aantal uitgangspunten: charisma en spiritualiteit, opvoeding en onderwijs, zorg voor elkaar en een solidaire samenleving. Bep: "We kunnen

Zuster Margriet van de Vliet (links) en Bep Engel

In de glas-in-loodramen in de kerk van de zusters zijn enkele kernwaarden van hun charisma te zien: gerechtigheid en naastenliefde

Uitgangspunten zijn charisma en spiritualiteit, opvoeding en onderwijs, zorg voor elkaar en een solidaire samenleving

ook ieder jaar bij aangeven wat voor soort projecten we willen steunen. Zo kiezen we wat bij deze uitgangspunten past."

De zusters steunen ook zelf wel enkele projecten, met name in de regio, of initiatieven waarmee ze van oudsher een band hebben. Maar het grote voordeel van KNR-PIN is dat die de beoordeling voor rekening neemt. Zuster Margriet: "Wij zijn misschien bij directe steun aan projecten wel eens te weinig kritisch geweest en dachten dat we mensen op hun blauwe ogen konden geloven. Aan de andere kant: Niemand klopt aan zonder noodvraag. Een oud algemeen overste van ons zei eens: 'Als je nooit bedrogen bent, dan heb je ook nooit solidariteit bewezen.' En daar zit wel een kern van waarheid in."

Gericht op mensen

De kracht van KNR-PIN zit volgens Bep ook in de gezamenlijkheid. Als religieuzen samen kun je veel meer doen en veel meer projecten steunen. En ook de onafhankelijkheid wordt gewaardeerd. De commissieleden zijn religieuzen of geassocieerde leden en zij hebben het laatste woord. Zuster Margriet: "KNR-PIN is er om initiatieven te steunen die goede dingen doen ten behoeve van de mensengemeenschap. En of ze kerkelijk zijn of niet, dat maakt niet uit. Het gaat om mensen in nood en die willen we helpen. Ik hoop ook echt dat KNR-PIN zich daarvan bewust blijft. Maar als in de toekomst meer instituten aangeven dat ze bij voorkeur kerkelijke projecten willen steunen dan zal KNR-PIN de criteria op dat gebied moeten aanpassen. Het is geld van de religieuzen en zij bepalen uiteindelijk wat ermee gebeurt. Zuster Margriet is blij dat KNR-PIN voor het jubileum extra aandacht heeft voor ongedocumenteerden, een zeer kwetsbare groep in onze tijd.

Hoewel het aantal religieuzen afneemt blijft zuster Margriet hoopvol naar de toekomst. De franciscanessen van Mariadal zullen ophouden te bestaan. "Maar er zullen toch altijd mensen zijn die zich bekommeren om anderen vanuit religieus motief. Ik zeg vaak tegen mijn mede-

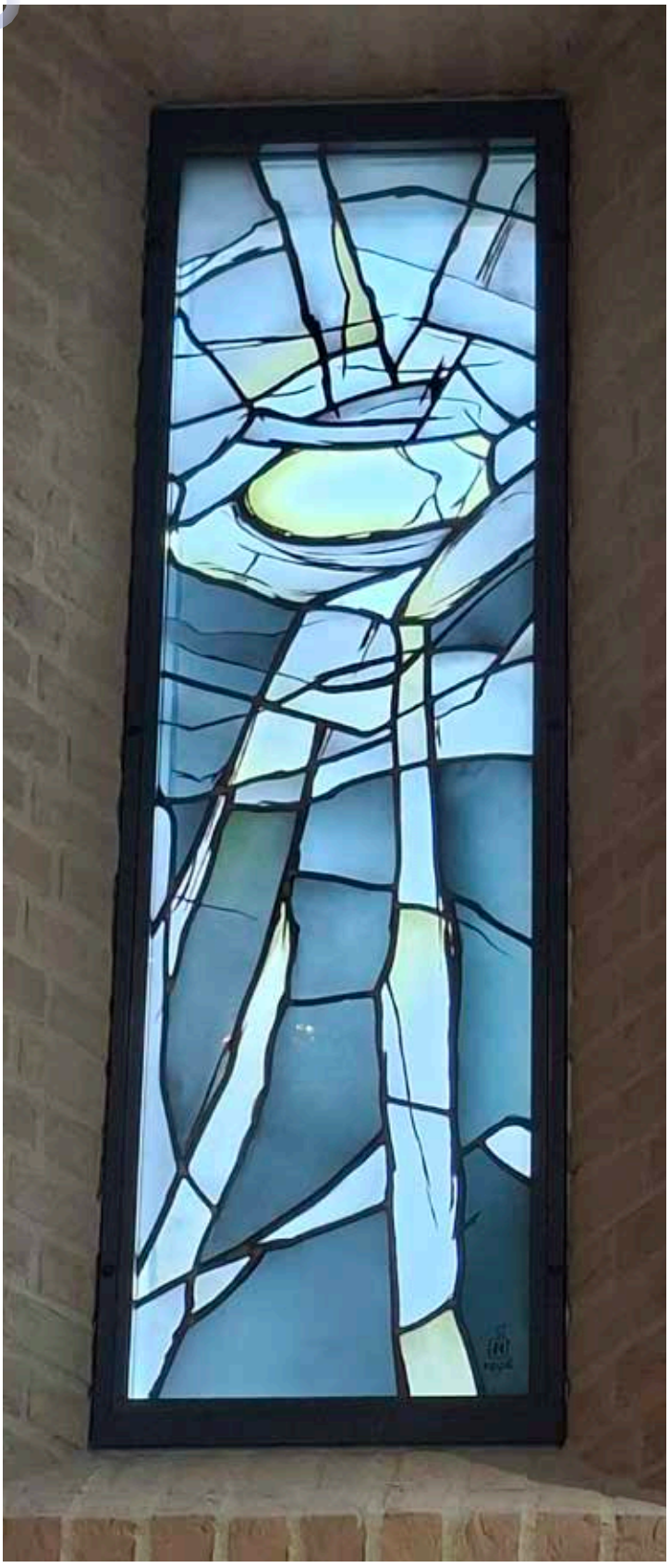

Zuster Maan, een van de glas-in-loodramen in de nieuwe kapel van de zusters die het zonnelied van Franciscus voorstellen. Het is een manier voor de zusters om hun spiritualiteit uit te dragen.

zusters: ‘vergeet niet dat we een geschiedenis hebben van tweehonderd jaar.’ Tweehonderd jaar onafgebroken inzet. Ons verhaal loopt ten einde maar wij zijn niet de enigen. We zijn ook maar een speldenprik op die grote wereld en elders gaat het door. Er zijn veel congregaties die in andere werelddelen nog veel jonge medezusters hebben.

Vorm geven aan ons charisma

Ook de franciscanessen zelf blijven hun charisma en spiritualiteit vorm geven. Niet meer door het werken in onderwijs en zorg, maar wel in vieringen en door tijdens ontmoetingen met bezoekers en medewerkers te vertellen over wat hen beweegt. Zuster Margriet: “We kunnen geen grote dingen meer doen, maar die kleine dingen zijn kleine injecties voor andere mensen. Daar geloof ik in.”
Bep vult aan: “Het is heel krachtig dat de zusters nu ook zeggen: Dit is ons charisma. Dit zijn onze uitgangspunten, onze bron en wij leven altijd van daaruit. We gaan niet zitten treuren dat we ouder worden en niks meer kunnen. Want we kunnen nog heel veel en we leven door op een andere manier dan vroeger, maar onze uitgangspunten blijven overeind.”

Het zorg dragen voor anderen is een wezenlijk onderdeel van de spiritualiteit. Door nu dingen vast te leggen en giften te doen, weten we ook dat het terecht komt waar wij willen.”

De bijdragen aan projecten, zowel rechtstreeks als via KNR-PIN, is een van de manieren om vorm te geven aan het charisma. “Het zorg dragen voor anderen, actief of financieel is een wezenlijk onderdeel van de spiritualiteit. De zusters waren vooral actief op het gebied van onderwijs, dus daar gaat ook nu voorkeur naar uit,” licht Bep toe. “Met name de ontwikkeling van mensen en met name vrouwen en kinderen. En daarnaast ook voor armoedebestrijding”. “Franciscus zei dat we geen voorraden mogen aanleggen”, vult zuster Margriet aan. “Natuurlijk hebben we wel de verantwoordelijkheid voor de zorg voor onze eigen zusters, maar daar moeten we niet te angstvallig over doen. Met hulp van deskundigen kunnen we wel een beetje inschatten wat nodig is. En door nu dingen vast te leggen en giften te doen, weten we ook dat het terecht komt waar wij willen.”

Enkele mensen

Enkele mensen op de vlucht voor enkele mensen.
In een of ander land onder de zon
en enkele wolken.

Ze laten achter wat van hen is, een of ander alles,
bezaaide velden, enkele kippen en honden,
spiegeltjes waarin nu het vuur zich spiegelt.

Ze hebben kruiken en bundels op hun rug,
elke dag leger, elke dag zwaarder.

In stilte voltrekt zich iemands niet meer verder kunnen,
onder kabaal iemands wegrissen van iemands brood
en iemands schudden aan zijn dode kind.

Voor hen ligt een of andere weg die nooit de goede is,
altijd de verkeerde brug
over een rivier die vreemd roze kleurt.
Ergens in de buurt schoten, dichterbij of verder weg,
in de lucht een of ander vliegtuig dat wat rondcirkelt.

Een soort onzichtbaarheid zou hier van pas komen,
een grauwe steenachtigheid,
of nog beter een soort nergens-zijn
voor enige tijd, kort of misschien lang.

Er zal nog wel iets gebeuren, alleen waar en wat.
Iemand zal hun tegemoetkomen, alleen wanneer en wie,
in hoeveel gedaanten en met wat voor bedoelingen.
Als hij kan kiezen,
wil hij misschien geen vijand zijn
en zal hij hen in een of ander leven laten.

Wisława Szymborska
(Uit: *Einde en begin 'verzamelde gedichten* p 339)

Foto: Hosny Salah, Pixabay

“Yes, ze gaan steunen!”

Anna Tak,
Stichting ANDERS

Gespannen kijkt ze naar haar scherm. Ik zit naast haar als ze een mail ontvangt van KNR-PIN met de uitslag of ze een toekenning krijgt of niet. Ze houdt haar adem vast, het kan zoveel verschil maken om echt van start te kunnen gaan! Yes, ze gaan steunen!

Mensen die een regionale Stichting ANDERS willen starten beginnen bij Stichting ANDERS Nederland aan een oriëntatiefase. Bij een positieve uitkomst na verschillende gesprekken en assessments over de talenten die nodig zijn om een stichting te starten en te draaien én de verwachtingen in de eerste jaren, gaan zij van start met het maken van een projectplan via het werkboek.

Het is belangrijk dat initiatiefnemers leren over armoede, bijstand, regionale armoede uitdagingen of aanpakken. Dit kunnen zij het beste doen door een aantal hulpverleners te benaderen en veel van hen te leren. Tegelijkertijd begint het ook het marktonderzoek; is ANDERS nodig in de regio? Welke hulp of hulpvragen verwachten de hulpverleners als eerste te gaan indienen? Daarnaast gaan zij op gesprek bij de andere vrijwilligersorganisaties van het informeel domein. Voegt ANDERS een nieuw aanbod toe, kunnen we aanvullend werken en waar kunnen we mee rekening houden?

De ‘ANDERS familie’ tijdens hun jaarlijkse landelijke dag in 2026.

Daarna gaan zij in gesprek met ondernemers. Is het aanbod en de werkwijze van ANDERS van toegevoegde waarde voor hen? Zijn er andere bestaande initiatieven voor ondernemers en hoe is het landschap van ondernemersverenigingen en netwerken? Wat speelt er onder ondernemers over het onderwerp armoede? Welke ondernemers durven meteen in te stappen? Met deze informatie gaan zij aan de slag met het projectplan. Door de samenwerking vanuit ANDERS Nederland kunnen zij bouwen op de visie en concept die inmiddels in twaalf regio’s succesvol is uitgerold. Vaak lopen de initiatiefnemers een paar dagen mee met andere regioleiders om een goed beeld te krijgen van het werk.

Stichting ANDERS NL gelooft in het principe van geven. Niet om er zelf beter van te worden, maar geven omdat het ons als mens zo enorm verrijkt. Zij gaan op zoek naar initiatiefnemers in het land en helpen hen een organisatie op te zetten - of te versterken - om het ANDERS-principe te verbreiden en een ondernemer te koppelen aan een hulpvrager. Daarnaast vraagt ANDERS ook de húlpverlener de goede daad die aan hem/haar is gedaan door te geven aan anderen die hun hulp goed kunnen gebruiken.
Zo ontstaat er een beweging van goede daden en maken we met elkaar de wereld iets mooier; het pay-it-forward concept. KNR-PIN ondersteunt Stichting ANDERS NL en regionale initiatiefnemers.

We merken vaak dat in deze periode de initiatiefnemers echt gaan merken of zij geroepen zijn voor dit werk. Het vraagt veel inzet en 'nek uitsteken'. Daarnaast is veel vertrouwen nodig dat er genoeg steun gaat komen.

Vervolgens wordt het projectplan persoonlijk gemaakt en opgesteld. De eerste bestuursleden die de initiatiefnemer erbij zoekt worden betrokken bij de laatste beslissingen over plan van aanpak en doelstellingen. En vervolgens wordt het projectplan vastgesteld en ingestuurd naar de fondsen.
Een spannende tijd begint, wat als niemand vertrouwen heeft in het plan of de visie? Durft een initiatiefnemer zijn baan op te zeggen en in een stichting te gaan werken met financiële onzekerheid? De eerste hulpvragen komen al binnen en worden opgepakt. Meestal zeggen ook de eerste kerken hun steun toe en proberen mee te denken in de vorm van collectes of ruimte in contactbladen.

Mirjam (regioleider Midden-Holland), Annemarie en Saskia van regio Amstelland) en Robert (directeur Nederland) tijdens een training.

Links: Jolanda, regioleider van ANDERS Rivierenwaard.

De aanvraag bij KNR-PIN verloopt soepel, er zijn duidelijke vergaderdata en het aantal vragen in het formulier is goed te overzien en te beantwoorden. De persoonlijke levensvisie of roeping kan nog worden genoemd in een begeleidend schrijven. Daarna moet de initiatiefnemer een paar weken op de handen zitten totdat het verlossend nieuws komt; *Yes, ze gaan steunen!*

Opgetekend door
Brigitte van der Heijden
Foto's: Villa Vrede

Elke ochtend wanneer ik door Park Transwijk loop, zie ik tussen het groen het gebouw van Villa Vrede. Voor de meeste voorbijgangers is het misschien gewoon een huis. Voor mij is het veel meer. Het is de plek waar ik mijn schouders even kan laten zakken, waar iemand mijn naam kent en waar ik niet eerst hoef uit te leggen waarom mijn leven zo ingewikkeld is.

Angst heeft niet het laatste woord

Een dag in Villa Vrede

Ik leef in Nederland zonder geldige verblijfsvergunning. Dat betekent dat veel gewone dingen voor mij niet gewoon zijn. Ik kan niet eenvoudig werken, studeren of een woning huren. Vaak weet ik niet waar ik de volgende nacht zal slapen. Mijn telefoon moet altijd opgeladen zijn, mijn tas staat altijd klaar en in mijn hoofd herhaal ik steeds dezelfde vragen: waar kan ik heen, wie kan mij helpen, wat gebeurt er morgen?

Villa Vrede is een inloophuis en activiteitencentrum voor ongedocumenteerde mensen in Utrecht. Het is zes dagen per week open van 09:00 - 17:00 uur. Bezoekers kunnen hier ontbijten en een warme lunch nuttigen, andere land- en lotgenoten ontmoeten, kleren wassen, ontspannen of een dutje te doen. Ze hoeven niet te vrezen voor overheidsinstanties zoals de politie of Integratie- en Naturalisatie Dienst (IND). Bovendien zijn er verschillende cursussen en activiteiten waardoor ze de kans krijgen hun talenten te ontdekken en ontwikkelen.

Buiten Villa Vrede probeer ik zo weinig mogelijk op te vallen. Ik ben voorzichtig met wat ik vertel en aan wie. Het gevoel nergens helemaal bij te horen kan zwaar zijn. Soms lijkt het alsof ik alleen nog uit dossiers, afwijzingen en regels besta. Maar zodra ik de deur van Villa Vrede binnenstap, verandert er iets. Daar word ik begroet als mens.

Meestal begin ik met een kop koffie en iets te eten. Soms praat ik met andere bezoekers; soms wil ik alleen maar stil zijn. Beide mogen. Later eten we samen een warme lunch. Er wordt gekookt, gelachen en in verschillende talen gepraat. Ik kan mijn kleren wassen, even uitrusten of hulp vragen bij iets wat ik niet begrijp. Die eenvoudige dingen geven structuur aan mijn dag.

Oude dromen komen terug

Wat mij het meest raakt, is dat niemand hier alleen naar mijn papieren kijkt. De vrijwilligers vragen hoe het met mij gaat. Ze luisteren zonder meteen een oordeel te geven. Wanneer ik vastloop, denken ze mee en verwijzen ze mij zo nodig naar een organisatie die verder kan helpen. Ze beloven geen wonderen, maar laten wel merken dat ik er niet alleen voor sta. Ook leer ik hier nieuwe dingen. Ik volg Nederlandse les, zodat ik mensen beter kan verstaan en zelfverzekerder durf te spreken. Tijdens creatieve activiteiten ontdekte ik dat mijn handen nog steeds iets moois kunnen maken. Ik leerde de beginselen van naaien en merkte dat een oude droom terugkwam: ooit wil ik kleding ontwerpen, liefst met tweedehands stoffen. Buiten deze muren lijkt zo'n droom soms onmogelijk. Hier mag hij bestaan.

Niet iedere dag is gemakkelijk. Soms komt iemand binnen die slecht nieuws heeft gekregen. Soms is iemand zijn slaapplaats kwijt of bang voor wat er gaat gebeuren. Dan wordt het stil aan tafel. Maar ook op zulke dagen blijven we bij elkaar. Iemand schenkt thee in, een ander legt een hand op een schouder. Er zijn problemen die niemand direct kan oplossen, maar verdriet wordt lichter wanneer het niet onzichtbaar hoeft te blijven.

"Bij Villa Vrede mag ik weer bestaan"

Naastenliefde in zijn puurste vorm

In Villa Vrede zijn bezoekers niet alleen ontvangers van hulp. We helpen mee in de keuken en de tuin, repareren fietsen, delen informatie en ondersteunen nieuwe bezoekers. Daardoor voel ik dat ik iets kan bijdragen. Dat is belangrijk, want lang leven zonder papieren kan je het gevoel geven dat je niets meer te bieden hebt. Hier ontdek ik opnieuw mijn talenten en mijn eigen kracht.
Ik heb hier mensen ontmoet uit landen die ik vroeger alleen van de kaart kende. Onze verhalen verschillen, maar we herkennen de onzekerheid en het verlangen naar veiligheid. Langzaam is deze groep voor mij een tweede familie geworden. We vieren kleine overwinningen, zoals een goed gesprek, een eerste zin in het Nederlands of een gerepareerde fiets. Ook delen we het gemis van familieleden die ver weg zijn.

Voor mij betekent Villa Vrede vooral rust, hoop en erkenning. Rust, omdat ik hier even niet voortdurend op mijn hoede hoef te zijn. Hoop, omdat ik kan leren en nadenken over de toekomst. Erkenning, omdat mensen mij hier zien zoals ik ben: niet als een probleem, maar als iemand met herinneringen, mogelijkheden en dromen.
Wanneer aan het einde van de middag de deuren sluiten, stap ik weer naar buiten. Mijn omstandigheden zijn dan niet ineens veranderd. De onzekerheid reist met mij mee. Toch loop ik anders weg dan ik binnenkwam. Ik heb gegeten, gepraat, geleerd en gelachen. Ik heb gevoeld dat ik onderdeel ben van een gemeenschap.

> Hier ben ik iemand die leert, helpt, lacht en van een toekomst durft te dromen

Mensen vragen soms wat Villa Vrede precies doet. Ik zou kunnen vertellen over de maaltijden, de wasmachine, de lessen en de activiteiten. Maar de echte betekenis zit voor mij in iets dat moeilijker te meten is. Villa Vrede geeft mij de ruimte om weer vooruit te kijken. Hier ben ik niet alleen iemand zonder papieren. Hier ben ik iemand die leert, helpt, lacht en van een toekomst durft te dromen.

Misschien is dat wat vrede voor mij betekent: niet dat alle problemen verdwenen zijn, maar dat er een plek is waar angst niet het laatste woord heeft. Een plek waar een warme maaltijd, een luisterend oor en een eenvoudige begroeting zeggen: jij bent welkom. Jij hoort erbij. Jij mag bestaan.

KNR-PIN ondersteunt Villa Vrede al ruim tien jaar. Ook is Villa Vrede genomineerd voor een Appeltje van Oranje!

Soms zijn er projecten die aan alle voorwaarden voor slagen lijken te voldoen: betrokken, enthousiaste en kundige medewerkers en vrijwilligers, een goede visie en een degelijke organisatie die zorgt voor continuïteit. Toch gaat het op dat laatste soms mis. Want goede projecten kunnen alleen bestaan als daar een goede organisatie achter zit. En zo'n organisatie kost geld. Geld dat niet beschikbaar komt, omdat veel overheden en fondsen geen structurele financiering bieden, maar alleen projecten ondersteunen. Een voorbeeld is De Katrol in Rotterdam. Een prachtige organisatie die vast is gelopen in de bureaucratie en systemen. Medeoprichtster Sandra Pardoel vertelt.

Achttien jaar verschil maken achter de voordeur

Sandra Pardoel

In augustus 2025 deden wij het licht uit bij Stichting De Katrol. Met pijn in ons hart, maar wel helemaal op onze manier. Over sommige dingen in het leven gaan we nu eenmaal niet zelf. Toch kijk ik vooral met trots terug op wat we samen hebben opgebouwd. Want De Katrol was meer dan een organisatie. Het was een manier van kijken naar gezinnen, naar kinderen en naar kansen.

Rechts: team De Katrol, met vooraan Sandra Pardoel.

Jaarafsluiting met de vrijwilligers.

Het begon allemaal in 2005. Ik liep als student maatschappelijk werk stage bij VZW De Katrol in Oostende. Daar maakte ik kennis met een preventieve en integrale manier van werken die toen zijn tijd ver vooruit was: thuisondersteuning bij gezinnen in armoede, met onderwijs als hefboom naar een kansrijkere toekomst. Niet praten óver gezinnen, maar naast hen gaan staan. Achter de voordeur. Vanuit vertrouwen en relatie.

Samen met Nicole Rapmund en een groep medestudenten onderzochten we of deze werkwijze ook in Rotterdam zou kunnen werken. We spraken scholen, organisaties en gezinnen

en startten een kleine pilot met tien studenten en tien gezinnen in Rotterdam-Zuid. De studenten gingen twee keer per week bij gezinnen thuis langs om kinderen uit groep 3 en 4 te ondersteunen bij schoolwerk.
Die pilot veranderde alles.

Niet vóór maar mét ouders werken

We zagen hoe groot het verschil kan zijn wanneer school en thuis niet langer twee gescheiden werelden blijven. Hoe kinderen groeien wanneer er thuis ruimte ontstaat om te leren. Hoe ouders sterker worden wanneer je niet vóór hen werkt, maar mét hen. En ook hoe belangrijk het is dat toekomstige sociaal werkers leren begrijpen hoe het dagelijks leven eruitziet voor gezinnen die opgroeien in armoede en stress.

In 2007 richtten we Stichting De Katrol op. Eerst volledig vrijwillig. Overdag werkten we aan De Katrol, 's avonds en in de weekenden werkten we in de horeca om rond te komen. Zeven dagen per week. Pas in april 2008 kwamen we officieel in dienst van onze eigen stichting. Het heeft jaren geduurd voordat alle opgebouwde schulden waren afgelost, maar opgeven was nooit een optie.
De kern van De Katrol was altijd simpel: armoede en sociale ongelijkheid verminderen door het leren thuis te versterken. Niet alleen door kinderen te helpen met taal of rekenen, maar door een leercultuur in het gezin op te bouwen. Door ouders zelfredzamer te maken. Door vertrouwen terug te brengen. Door present te zijn.

Onze missie kende drie sporen: kinderen kansrijker maken, ouders versterken en studenten opleiden tot betere professionals. Juist dat laatste werd vaak onderschat. In achttien jaar tijd hebben bijna duizend studenten stage gelopen bij De Katrol. Zij leerden niet alleen methodisch werken, maar vooral menselijk kijken. Niet vanuit dossiers of beleidskaders, maar vanuit contact.

Werken vanuit de praktijk

Wat De Katrol bijzonder maakte, was dat wij al in 2006 deden waar nu overal over gesproken wordt: preventief werken, systeemgericht werken, outreachend werken, bruggen bouwen tussen onderwijs en welzijn en investeren in kansengelijkheid. Wij deden dat niet vanuit theorie, maar vanuit de praktijk.
Inmiddels hebben we ruim 1.500 Rotterdamse gezinnen ondersteund en duizenden kinderen geholpen sterker en kansrijker op te groeien.

In de speelotheek worden activiteiten voor de kinderen georganiseerd

We ontvingen mooie erkenningen, zoals de L(eer)-Factor van de Onderwijsraad en in 2022 de Kinderrechtenaward van Rotterdam. Natuurlijk waren we daar trots op, maar de echte waarde zat voor ons altijd ergens anders. In kinderen die weer in zichzelf gingen geloven. In ouders die ontdekten dat ze wél van betekenis zijn. In studenten die dankzij De Katrol anders naar hun vak gingen kijken.
Tegelijkertijd werd het steeds moeilijker om ons werk structureel gefinancierd te krijgen.

Tussen de systemen

De Katrol viel uiteindelijk tussen de systemen in. We zaten op onderwijs én welzijn, op armoedebestrijding én preventie. Iedereen vond ons belangrijk, maar structurele verantwoordelijkheid bleef uit. Door veranderend subsidiebeleid, aanbestedingen en verkokering van beleid kwamen we steeds verder onder druk te staan. Terwijl juist preventief werk tijd, continuïteit en vertrouwen nodig heeft.
Dat was misschien wel de grootste paradox: jarenlang werden we geroemd om onze impact, terwijl we tegelijkertijd moesten vechten voor ons voortbestaan.

Ik heb in die periode veel geleerd. Misschien wel vooral om los te laten. Want uiteindelijk verloren we van hetzelfde systeem als waartegen wij gezinnen probeerden te beschermen. Een systeem van risicobeheersing, spreadsheets en tijdelijke financiering. Waar geld vaak zwaarder weegt dan menselijke waarde. Waar sturen op papier belangrijker wordt dan aanwezig zijn in de werkelijkheid van mensen.

Soms denk ik weleens: beleidsmakers zouden verplicht stage moeten lopen bij organisaties als De Katrol. Omdat je pas begrijpt wat gezinnen nodig hebben wanneer je echt binnenkomt in hun leven. Niet voor een overleg van een uur, maar langdurig. Vanuit relatie. Vanuit nabijheid.
Dat klinkt misschien hard, maar ik meen het oprecht. Wat wij in al die jaren hebben opgebouwd, breek je relatief makkelijk af. Alleen verlies je daarmee veel meer dan een organisatie. Je verliest vertrouwen, ervaring, relaties en vakmanschap in de haarvaten van de stad.

Het gedachtengoed blijft

En toch overheerst uiteindelijk geen bitterheid. Ik kijk met enorme trots terug op De Katrol. Op alle gezinnen die ons binnenlieten. Op de studenten die met hart en ziel meeliepen. Op collega's, bestuurders, fondsen en scholen die bleven geloven in wat wij deden. Zonder hen was er nooit een De Katrol geweest.
Wat blijft, is het gedachtengoed. De overtuiging dat echte verandering begint bij contact. Dat kinderen meer kansen verdienen ongeacht waar hun wieg staat. En dat preventie alleen werkt wanneer je bereid bent langdurig naast mensen te blijven staan.
Ik mis De Katrol nog iedere dag. Maar wat we samen hebben betekend voor Rotterdam, pakken ze ons nooit meer af. Het heeft zelfs Zijne Majesteit behaagd… eervol en bijzonder.

Met ons 'Katrollers' gaat het overigens goed. Het voormalige team heeft inmiddels zitting in het bestuur en bewaakt samen het gedachtegoed en het intellectuele eigendom van de stichting. Daar ben ik trots op. Net als op het feit dat wij elkaar, ondanks alles, nooit zijn kwijtgeraakt.

We danken KNR-PIN en de religieuzen dank voor hun steun en vertrouwen door de jaren heen. Zonder die betrokkenheid hadden wij het de laatste jaren zeer zeker niet volgehouden. En eerlijk? Wij hopen nog altijd op een beter moment voor een herstart.
Ondertussen maken mijn collega's en ik op andere plekken het verschil. Want De Katrol was nooit alleen een organisatie. De Katrol, dat zijn – *en blijven* – wij.

Preventie werkt alleen wanneer je bereid bent langdurig naast mensen te blijven staan

Maak van ons landlopers…

Zie hoe stad en land geordend worden
maar de liefde ontbreekt;
de wegen worden bedekt met asfalt,
en niemand bevuilt zijn voeten ter wille van een ander;
ieder gaat alleen zijn weg in de geordende staat,
eenzamer dan vroeger.
Maak van ons landlopers op de rotsige weg
die aldoor stijgt
en mondt in de onmetelijke ruimte der Eeuwige Liefde.

Bernard Höfte,
projectadviseur KNR-PIN

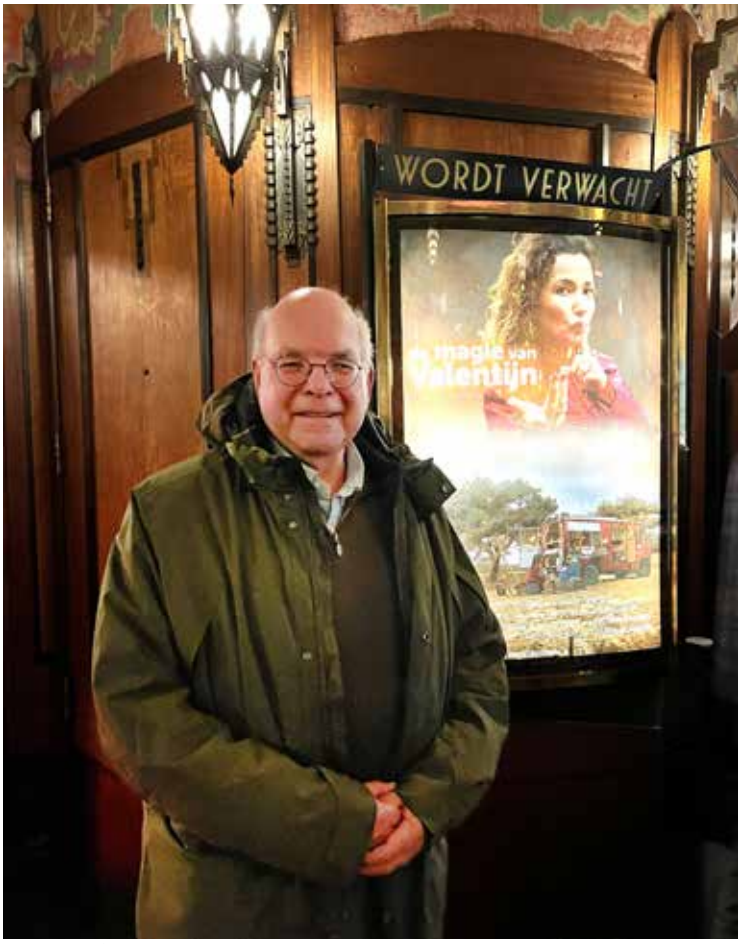

Bernard Höfte tijdens de première van de film over Sint Valentijn van het Grote Verhaal, een project dat ook door KNR-PIN is gesteund

Dit gedicht van Albert Helman uit 1926 vond ik in de opmaat van het jaarverslag 2025 van de stichting Straatpastoraat Amersfoort. Albert Helman was geïnspireerd door het leven van Benedictus Jozef Labre (1748 – 1783). Deze Italiaanse heilige ging heel ver in zijn solidariteit met de armen van Rome. Hij leefde hun armoede op straat zo nabij dat hij er zelf aan stierf. Zijn naam is onlosmakelijk verbonden met de Labrehuizen, opvanghuizen voor dak- en thuislozen.

Het gedicht is een aanklacht tegen het geordende leven, waarin liefdevolle betrokkenheid van de ene op de andere mens ver te zoeken is. En vervolgens een gepassioneerde roep: maak van ons landlopers op de rotsige weg die alsmaar stijgt en mondt in de onmetelijke ruimte der Eeuwige liefde.
Een prachtig beeld van wat de vrouwen en mannen van straat- en buurtpastoraat willen zijn: landlopers die zich voegen in het leven en in het levensritme van mannen en vrouwen van wie het leven niet over gladde gebaande wegen gaan, maar over rotsige, stijgende paden waar het meestal een kwestie is van vallen en opstaan.

Toen ik na mijn pensionering uitgenodigd werd om projectenadviseur te worden schreef de toenmalige voorzitter dat *het een boeiende en interessante 'club' én 'klus' is, waaraan je vast en zeker ook zelf het nodige plezier zult beleven naast de dienst die je anderen ermee bewijst.* Ik kan zijn woorden alleen maar beamen. Elke aanvraag verdiept mijn inzicht in de samenleving en houdt mij betrokken bij de inspanningen van zoveel mensen om het leven van anderen een beetje kleur te geven. Mijn aandachtsgebied betreft vooral de aanvragen van inloophuizen, buurt- en straatpastoraten. Het is een mooi vervolg op mijn werk als praktisch-theoloog en pastoraal werker waarin de focus heel vaak gelegen heeft op aandacht voor de mensen aan de rafelranden van onze samenleving.

Daarom vind ik ook het beeld van de landlopers uit het gedicht van Albert Helman een prachtige metafoor voor al die diaconaal pastorale 'projecten' die ik onder ogen krijg.
Het is prachtig om te zien hoe veelkleurig het straat- en buurtpastoraat is. Je hoeft alleen

maar naar de ledenpagina op de website van het Netwerk DAK te gaan om je beeld te vormen van de diversiteit en de brede verspreiding van deze vormen van pastoraat.

Aandachtige, liefdevolle aanwezigheid

Hoe divers en verspreid ook, al deze initiatieven hebben gemeen dat ze zonder uitzondering gekenmerkt worden door aandachtige, liefdevolle aanwezigheid bij mensen die gebutst door het leven gaan of – om met mijn streekgenoot Herman Finkers te spreken - mensen die het moeilijk hebben en soms, vaak ook moeilijk doen. Inloophuizen ontvangen deze mensen gastvrij in hun pand. Ze kunnen daar even op adem komen, een 'bakkie' doen, wat eten en soms ook even douchen. Het kenmerkende van het straatpastoraat en ook van een aantal vormen van buurtpastoraat is dat ze op de straat werken en geen eigen pandje hebben. De straatpastores voegen zich in waar de vrouwen en mannen zijn die hen aan het hart gaan, op de straat, in de parken, op de plekken waar ze soms tijdelijk een opvang hebben.

Het valt mij op dat een aantal inloophuizen ook steeds meer werk gaan maken van straatpastoraat. Voor een aantal dak- en thuislozen is zelfs de drempel van een inloophuis te hoog. Juist in de coronatijd heb ik een toename gezien in aanvragen voor 'straatprojecten', waarin vrijwilligers en pastores alleen nog op straat contact konden zoeken. Bovendien is het aantal dak- en thuislozen, waaronder ook veel ongedocumenteerden, toegenomen.

Van inloop naar uitloop!

Gaan naar waar mensen zijn. In deze beweging herken ik de geest die ook jarenlang de inzet van de religieuzen bezield heeft. Ik probeer bij het schrijven van een advies te kijken met de ogen van religieuzen. Natuurlijk moet de begroting en de beoogde dekking een beetje ordentelijk zijn. Al te grote salariskosten zijn niet helemaal in hun geest. Maar het belangrijkste is de geest of de ziel van het project. Het hoeft niet groots en meeslepend te zijn, als het maar helpt dat mensen, die in onze samenleving vaak leven tekort komen, kunnen ervaren dat hun leven er toe doet. De belangrijkste output van een project is dat het leven van mensen weer wat kleur krijgt en dat er allerlei kleurrijke verbindingen tussen mensen ontstaan. Meer dan cijfers over bereik zijn de verhalen over die verbindingen belangrijk.

Ik laat graag straatpastor Bernadette aan het woord:
"Hij wil niet vertellen hoe hij leeft. Of hij eigenlijk wel onderdak heeft sinds zijn scheiding. Tientallen jaren geleden inmiddels. Wat zijn leefomstandigheden dan zijn. Of hij het financieel redt met een klusje hier en daar. Toch ben ik al vijftien jaar zijn zuster en hij krijgt dat van mij terug en is mijn broeder. Met een lach, maar bloedserieus, want wij zijn kinderen van dezelfde God, zij het dan dat zijn God een Marokkaans accent heeft. Ik mag regelmatig naar zijn lange stroom woorden luisteren en de laatste jaren krijgt het steeds meer trekken van een gesprek. Behoedzaam, want een paar pijnlijke plekken mogen niet aangeraakt worden. Vandaag wandelen we naar een rustiger gedeelte van de stad. We komen langs potten en bakken waar de eerste knoppen open zijn gesprongen. Hij koestert ze, gele en blauwe lentebodes. 'Dit is de liefde van God', zegt hij"

Deze ontmoeting is typerend voor al die aandachtige en liefdevolle ontmoetingen in het straat- en buurtpastoraat. Licht hier op wat Albert Helman in zijn slotregel aanduidt als de onmetelijke ruimte van de eeuwige liefde?

KNR-PIN ondersteunt veel projecten op het gebied van straat- en buurtpastoraat en inloophuizen. Veel van deze organisaties zijn verenigd binnen het Netwerk DAK. Meer informatie: www.netwerkdak.nl

Gaan naar waar mensen zijn. In deze beweging herken ik de geest die ook jarenlang de inzet van de religieuzen bezield heeft

Foto: Selenee / Pixabay

“De geest van de zusters is nog steeds aanwezig”

Erica Op ‘t Hoog
Foto's: Vluchtelingen in de Knel

“Als vrijwilligers of sollicitanten hier voor het eerst komen, vertellen we altijd dat de zusters Vluchtelingen in de Knel zijn gestart en waarom ze dat deden.” Het is tekenend voor de wijze waarop de mensen van Vluchtelingen in de Knel het werk van de zusters van de Eindhovense Hoogstraatgemeenschap voortzetten. Tien jaar na hun vertrek lijkt hun aanwezigheid nog voelbaar en is de betrokkenheid er nog altijd. Daarover vertelt manager Eef Daey Ouwens.

Vluchtelingen in de Knel is ontstaan in de Hoogstraatgemeenschap. De zusters van Liefde (Schijndel) die hier woonden hebben zich van meet af aan bekommerd om de meest kwetsbaren in de Eindhovense samenleving, waaronder mensen zonder geldige verblijfspapieren. Samen met een echtpaar vormden de vier zusters de basisgemeenschap. Daarnaast leefden er regelmatig gasten een poosje mee en vingen zij mensen op die tijdelijk geen onderdak hadden zoals ongedocumenteerden. In het aangrenzende oude schoolgebouw zijn verschillende maatschappelijke organisaties gevestigd zoals Emmaus, een voorziening voor jeugdzorg en Vluchtelingen in de Knel.

De vier zusters van de Hoogstraat, v.l.n.r. Zusters Veronique, Bets, Alberta en Theofrieda. De foto hangt nog altijd in het huis van de leefgemeenschap.

Vanwege hun leeftijd verhuisden de zusters eind 2016 naar het moederhuis in Schijndel, maar zij bleven zeer betrokken bij het werk van de stichting. Eef vertelt: “zuster Alberta stuurde me, tot kort voor haar overlijden zo’n anderhalf jaar geleden, nog altijd mails om me te attenderen op ontwikkelingen en situaties waar we echt wat mee moesten. Onlangs vonden we bij het opruimen van de archieven een prachtige documentaire waarin de zusters vertellen over hun leven en vooral ook hun drijfveren om zich in te zetten voor deze doelgroep. Samen met onze medewerkers heb ik de film bekeken met zuster Bets Verbakel, de enige nog in leven zijnde zuster van de Hoogstraat. Na afloop vertelde ze honderduit aan de medewerkers. Hoewel ze broos oogt en op hoge leeftijd is, is ze nog altijd zeer begaan met ons werk en goed op de hoogte. De documentaire hebben afgelopen maand bekeken met onze vrijwilligers, iedereen was zeer onder de indruk. We zijn nu aan het bedenken hoe we de film breder kunnen vertonen, het is een zeer inspirerend document.”

We willen een plek zijn waar mensen gezien worden als mens en waar iedereen die aanklopt mag zijn wie hij is

Opvang en begeleiding

Vluchtelingen in de Knel is een van de organisaties die in Eindhoven zorg draagt voor de uitvoering van de BBB (Bed, Bad, Broodvoorziening) voor mensen zonder geldige verblijfspapieren. Daarnaast biedt ze begeleiding. Het team bestaat uit tien betaalde krachten en zo’n vijftig vrijwilligers. Er zijn drie juristen die de cliënten helpen bij hernieuwde procedures en daarnaast zijn er twee sociaal werkers. “Mensen die hier aankloppen hebben vaak een trauma en hebben veel meegemaakt,” legt Eef uit. We kijken opnieuw naar hun vluchtverhaal. In veel gevallen zijn er aanknopingspunten om een herhaalde aanvraag te starten. Zo’n tachtig procent van deze aanvragen wordt alsnog

toegekend. De IND heeft opdracht om sneller te werken en eerder besluiten te nemen. Enerzijds is het goed dat mensen daardoor minder lang in onzekerheid zijn, anderzijds kan het ten koste gaan van de zorgvuldigheid. Iemand die jarenlang zijn geloof of geaardheid heeft moeten verzwijgen omdat dat gevaarlijk was in het land van herkomst, gaat niet in een eerste gesprek alles vertellen. Daarvoor moet er eerst vertrouwen zijn. Soms zitten trauma's deze verhalen in de weg. Daarom hebben we ook onze sociaal werkers en hebben we met steun van o.a. KNR-PIN een eigen medewerker tot traumatherapeut kunnen opleiden."

Strengere wetgeving en verharding

Mensen worden verder geholpen met de basisvoorzieningen: eten, kleding en een dak boven hun hoofd. De stichting huurt zelf enkele woningen waar zij opvang biedt. Ook de Hoogstraatgemeenschap, die nog altijd bestaat hetzij zonder de zusters, biedt enkele opvangplekken. "Door de strengere asielwetgeving krijgen we nu wel vragen van de verhuurders. Zij vragen zich soms af of ze nog wel aan ons mogen verhuren. Er is meer terughoudendheid. Gelukkig is de relatie met de gemeente Eindhoven nog steeds goed en is er opnieuw een linkse coalitie die ons welwillend is. We hebben altijd veel steun van de gemeente gehad. Maar ook daar merken we dat dingen soms moeilijker worden. De gemeente is ook gebonden aan de landelijke wetgeving."

"Er is hier een vrij grote groep ongedocumenteerden uit Mongolië. Zij zijn weinig zichtbaar maar zeer kwetsbaar, zeker de kinderen. Ze gaan wel naar school, maar kunnen niet deelnemen aan veel activiteiten, nooit vriendjes mee naar huis nemen. Soms wonen ze met een aantal gezinnen samen ergens in een paar garageboxen. Als Vluchtelingen in de Knel willen we graag iets voor deze kinderen betekenen en zijn daarover in gesprek met de gemeente. Er zijn ook wel potjes voor, maar dan wil de gemeente precies weten om wie het gaat en waar ze wonen. Maar die informatie hebben wij niet."

De verharding en groeiende intolerantie in de maatschappij en wetgeving baart Eef zeker zorgen. De stichting heeft noodgedwongen afscheid moeten nemen van een aantal betaalde krachten. Ook naar de toekomst toe zijn er zorgen. "Maar gelukkig zijn er soms ook tegengeluiden te horen, die ons op de been houden. Ik hoop dat het een fase is en dat de beeldvorming zal gaan veranderen."

Kernwaarden

Naast de betaalde krachten zijn de vijftig vrijwilligers ontzettend belangrijk voor de stichting. Eef: "Zij zijn echt goud voor ons. We hebben onlangs een heidag gehouden met hen en daarbij ook gesproken over onze kernwaarden. Belangrijke waarden, die we nog van de zusters meegekregen hebben zijn gastvrijheid en gelijkwaardigheid. We willen een plek zijn waar mensen gezien worden als mens en waar iedereen die aanklopt mag zijn wie hij is. Waar je gewoon aardig en warm ontvangen wordt."

Die gelijkwaardigheid geldt overigens ook tussen de betaalde krachten en de vrijwilligers. "We zijn meer dan zomaar een organisatie of werkplek, we vormen ook een gemeenschap. Zeker ook samen met de andere organisaties en de leefgemeenschap hier op de Hoogstraat. De zusters hebben hier iets geplant en wij willen daar zorg voor blijven dragen en het verder doorgeven."

Enkele brochures die Vluchtelingen in de Knel uitgegeven heeft

Tijdens de soep in de kleine kantine aan het Toernooiveld in Nijmegen hoor ik het Leo Spruit, oud-directeur van onderzoeksinstituut KASKI, nog zeggen. Het was najaar 2009 en het KASKI huisde in hetzelfde gebouw van de Radboud Universiteit als het Instituut voor Toegepaste Sociologie (ITS), waar ik destijds werkte. Leo, al een tijdje met pensioen, en ik praatten wat bij. Een van Spruits laatste projecten was een KASKI-ITS studie geweest naar de geestelijke verzorging in justitiële inrichtingen.[1] Een onderzoek bij directeuren, geestelijk verzorgers en ingeslotenen in gevangenissen, jeugdinrichtingen en tbs-klinieken. KASKI en ITS werkten vaker samen. Medewerkers van beide organisaties hielden zich met relevant onderzoek bezig, meestal op het terrein van onderwijs, zorg, arbeid, levensbeschouwing of veiligheid. Veel studies gingen over mensen die om welke reden dan ook in een maatschappelijke achterhoede waren beland; soms als dader, vaker als slachtoffer, soms als beide. Maar altijd waren het mensen die de nadelen van de sociale ongelijkheid in Nederland aan den lijve voelden.

'Dat lijkt me echt iets voor jou'

Jeroen Winkels, Projectadviseur KNR-PIN

Leo Spruit was in 2009 voorzitter van de commissie PIN, onderdeel van de KNR, een organisatie die ik op dat moment nog niet kende. Hij was op zoek naar een nieuwe projectadviseur en vanwege zijn "Ga dan maar eens mee naar Den Bosch" (omdat ik tijdens die soep positief reageerde) zat ik een tijdje later in het prachtige Mariënburg aan een lange tafel. "Wat is het hier katholiek", was mijn eerste indruk. De vriendelijke zusters die ik in de lange gang tegen was gekomen, het vuistdikke tafelkleed, de geur van de soep. Het riep een herinnering op aan de pastorie van de kerk in Groningen waar ik van 1966 tot 1968 misdienaar was geweest. Het was ruim veertig jaar later bij die nogal magere vorm van dienstverlening aan de R.-K. Kerk gebleven en ik zag een rol als PIN-adviseur dan ook niet met heel veel vertrouwen tegemoet. Wat wist ik nu over al die stichtingen die bij de PIN steun vroegen voor hun (vaak: vrijwilligers)werk?

Niet veel later, in een gesprek met de KNR-PIN-secretaris Rogier Moulen Janssen, werd ik enigszins ingewijd. Wat bestond er een variatie aan congregaties: sommige vielen onder het gezag van de paus, andere niet. Ik kende enkele namen, maar velen waren nieuw voor mij. Sommige congregaties waren bezig het moederhuis te verplaatsen, andere waren in 'hun laatste dagen' beland, en nog weer andere kenden leken-economen, die de vinger op de knip hielden voor een afdracht aan KNR-PIN. Er kwam van alles en nog wat langs in dat gesprek en in wisselende gedaante zijn veel van die zaken de afgelopen vijftien jaar langs blijven komen.

Solidariteit

Van het eerste advies uit 2010 (althans het eerste dat ik heb bewaard) over de leerstoel presentie van Andries Baart tot en met het meest recente: wat heb ik veel geleerd over mensen die, voor de buitenwacht vaak nauwelijks zichtbaar, geweldig werk verrichten! Als ik het in één woord moet samenvatten, dan is dat *solidariteit*. Het begrip wordt te pas en te onpas gebruikt, maar bij de PIN zag en zie ik het in optima forma functioneren. Met de PIN-bijdrage kon bijvoorbeeld Baart een vervolg geven aan een voorziening, die hielp om menslievende zorg te bieden aan kwetsbare mensen in de jeugd-, verslavings-, verpleeg-, en ouderenzorg. Het ging bij dat eerste advies, zoals in veel van de door mij te beoordelen projecten later, over onderwijs én onderzoek. Nodig om dakloze jongeren met meerdere diagnoses te helpen, of gevangenen, diep-dementen, chronisch psychiatrische patiënten, terminale kankerpatiënten, kinderen in achterstandswijken, of

Jeroen Winkels

nog andere mensen die niet in hetzelfde tempo als de ‘doorsnee’ Nederlander in de samenleving ‘mee konden komen’.

Werelden gingen open

Via de projectaanvragen bij KNR-PIN gingen voor mij werelden open. Werelden die geografisch gezien dichtbij waren, maar die ik nog niet echt had *gezien.* Van Delfzijl tot Eckelrade en van Amsterdam tot Enschede. Ik ben daar de PIN (en niet te vergeten: Leo Spruit) dankbaar voor. Het is in die werelden namelijk geen rozengeur en maneschijn. Integendeel, het is er regelmatig treurigheid troef, meestal ook de reden waarom organisaties aankloppen bij KNR-PIN. Stichtingen, soms maar enkele vrijwilligers groot, met goede en integere initiatieven die een steuntje in de rug nodig hebben; projecten die van solidariteit getuigen, gericht op de medemens die het minder goed heeft getroffen. Het zijn bijna altijd initiatieven die niet ‘van bovenaf’ komen, die geen plaats hebben veroverd in partijprogramma’s of bestuursakkoorden, en evenmin te zien zijn in de media. Het gaat bij PIN-aanvragers om mensen die in de eerste plaats iets voor anderen willen ‘doen’, niet om mensen die graag willen ‘praten over’ of ‘op de foto willen met’.

Als ik het in één woord moet samenvatten, dan is dat *solidariteit*

Dat ‘doen’ sprak mij bij de PIN altijd aan en ik ga Deo Volente dan ook graag door als adviseur. De tijdstippen zijn er alleen maar prettiger op geworden. Tot 2016 was ik meestal ‘s avonds aan het lezen voor een PIN-vergadering. De projectaanvragen – ze kwamen met dikke dossiers in grote enveloppen binnen – las ik meestal in de trein tussen Maastricht en Nijmegen. Tegenwoordig is de post lichter vanwege de fraaie efficiencyslag die het KNR-bureau heeft gemaakt met de digitalisering van het aanvraagtraject. De werkwijze in de PIN-vergadering is gelukkig niet veranderd: de religieuzen in de commissie en de adviseurs zitten nog steeds samen aan tafel om te besluiten over de projectaanvragen, altijd na een toelichting, soms na enige discussie, en meestal unaniem. Een soepele werkwijze die mij al vijftien jaar prima bevalt. Het tafelkleed van JMJ ligt er dan wel niet meer, de soep in de pauze van een vergadering van de commissie KNR-PIN smaakt nog steeds even goed.

1 Leo Spruit, Ton Bernts en Clara Woldringh, *Geestelijke verzorging in justitiële inrichtingen*. KASKI/ITS: Nijmegen, 2003.

Erica Op 't Hoog

De Nieuwe Beurskoers onderzoekt hoe Nederlandse beursgenoteerde bedrijven omgaan met moderne slavernij. Een gesprek met directeur Kees Gootjes hierover.

"Bedrijven moeten moderne slavernij actief opsporen"

Wat is De Nieuwe Beurskoers en hoe geeft de vereniging vorm aan actief aandeelhouderschap?
"Wij zijn een oecumenische vereniging van christelijke beleggers. Namens kerken en kerkelijke instellingen, waaronder verschillende ordes en congregaties, spreken wij beursgenoteerde bedrijven aan op sociale en ecologische verantwoordelijkheid. Dat doen we tijdens aandeelhoudersvergaderingen en in gesprekken met bestuurders, vaak samen met andere beleggers. Via Eumedion, een vereniging van institutionele beleggers, bereiken we gemakkelijker het hoogste niveau. Daarbij staat de intrinsieke waarde van ieder mens centraal, binnen de grenzen van onze planeet."

De Nieuwe Beurskoers wordt via KNR-PIN ondersteund door de religieuzen. Deze steun was specifiek bedoeld voor het onderzoek naar moderne slavernij. Wat verstaan we daaronder?
"Moderne slavernij omvat situaties waarin mensen door dwang, dreiging, schulden of gebrek aan bewegingsvrijheid niet vrij zijn in hun werk. Denk aan een arbeidsmigrant van wie het paspoort wordt ingenomen, of aan iemand die hoge wervingskosten moet terugbetalen en daardoor niet bij een werkgever weg kan. Het probleem groeit vooral door vormen van dwangarbeid die vanuit private partijen ontstaan, waaronder bedrijven. Daarom wilden we weten: hebben ondernemingen alleen beleid, of zoeken ze werkelijk naar misstanden, herstellen ze die en voorkomen ze herhaling?"

Waarom past dit onderwerp bij een De Nieuwe Beurskoers?
"Twee lijnen kwamen samen. Onze Britse zuster organisatie vanuit de Anglicaanse Kerk, CCLA had al de beproefde methodiek 'Find It, Fix It, Prevent It' ontwikkeld. Deze mochten wij kosteloos overnemen. Tegelijkertijd vierde de katholieke Kerk in 2025 het Jubeljaar. Vanuit de Bijbel een jaar waarin slaven worden vrijgelaten en schulden kwijtgescholden. Dat bood een sterk moreel kader: mensen die in hun werk gebonden zijn, moeten worden vrijgemaakt. Wij spreken bedrijven daarom niet alleen aan op wetgeving of reputatieschade. Wij zeggen: u hebt macht, dus ook een morele verantwoordelijkheid om te handelen."

"Wij zeggen: u hebt macht, dus ook een morele verantwoordelijkheid om te handelen"

Hoe is het onderzoek uitgevoerd?
"We selecteerden tien Nederlandse beursgenoteerde bedrijven met een verhoogd risico,

Kees Gootjes
Foto: Nienke van Denderen Fotografie

De Nieuwe Beurskoers is in 2017 opgericht door de KNR en de PKN, mede naar aanleiding van de encycliek Laudato Si'. De leden zijn kerken en kerkelijke instellingen vanuit diverse christelijke denominaties. Hieronder de KNR en verschillende ordes en congregaties. Doel van de vereniging is om *'werkend vanuit een christelijke levensvisie, beursgenoteerde bedrijven te bewegen tot een grotere mate van maatschappelijk verantwoord ondernemen'.*
KNR-PIN gaf een financiële bijdrage voor het onderzoek naar moderne slavernij. Ook voor het vervolgonderzoek is inmiddels een bijdrage toegekend.
Meer informatie: www.denieuwebeurskoers.nl

op basis van hun sector en de regio's waarin zij actief zijn. We hielden het bewust bij tien, omdat het rapport geen eindpunt maar een startpunt voor dialoog is. Onderzoeksbureau Canbury analyseerde met behulp van AI grote aantallen openbare documenten, zoals jaarverslagen, duurzaamheidsrapporten, verklaringen over moderne slavernij en beleid voor toeleveringsketens. De onderbouwing moet namelijk controleerbaar zijn: iedereen moet de bronnen kunnen terugvinden. Daarna beoordeelden wij de uitkomsten samen met CCLA en Canbury."

Wat kwam uit het onderzoek naar voren?
"Bijna alle bedrijven hebben aandacht voor moderne slavernij, vaak omdat wetgeving dat verlangt. Maar tussen beleid en praktijk zit een groot gat. Acht van de tien bedrijven hebben mogelijkheden om misstanden actief op te sporen, maar benutten die beperkt. Zes voldeden aan de basisverwachtingen en twee scoorden bovengemiddeld. Juist bij het daadwerkelijk aanpakken van gevonden misstanden bleef de gemiddelde benutting laag. JDE Peet's en Ahold Delhaize behoorden tot de betere bedrijven, maar ook zij zoeken nog niet systematisch en structureel naar gevallen van moderne slavernij."

Wat zijn concrete voorbeelden van die moderne slavernij?
"In productielocaties komt het voor dat werknemers een 'recruitment fee' van soms wel $ 2000,- betalen om te worden aangenomen. Daarvoor sluiten zij een lening af bij een tussenpersoon of werkgever. Zolang die schuld niet is afbetaald, kunnen zij feitelijk niet vertrekken. Ook in toeleveringsketens zijn de risico's groot. JDE Peet's betrekt bijvoorbeeld koffie van naar eigen zeggen 12,5 miljoen boeren. De koffiesector is kwetsbaar door risicovolle regio's en lage prijzen. Als marges te klein zijn, ontstaat druk om op arbeidsvoorwaarden te bezuinigen. Een keurmerk kan helpen, maar neemt niet alle risico's weg."

Het onderzoek kijkt naar openbare rapportages. Zegt dat genoeg over de praktijk?
"Niet alles, maar rapportages tonen wel of een bedrijf gericht zoekt, risico's benoemt en herstel biedt. Wij gaan ervan uit dat ieder internationaal bedrijf moderne slavernij kan tegenkomen. Een gevonden geval is daarom geen reden tot schaamte: openheid laat juist zien dat controles werken en misstanden worden

aangepakt. Als er gevallen gevonden worden, krijgen ze van mij een compliment. Ze moeten daarop worden gewaardeerd. Pas als het aantal gevallen jarenlang blijft stijgen, is kritisch onderzoek naar de bedrijfsvoering nodig."

De onderzoeken zijn besproken met een aantal van de bedrijven. Hoe reageren zij?
"Met zeven van de tien bedrijven hebben we inmiddels inhoudelijk contact en met vier spraken we op bestuursniveau. Zo'n gesprek met een CEO of CFO hoeft maar kort te zijn. Zodra het onderwerp op de bestuursagenda staat, moeten afdelingen intern informatie verzamelen en ontstaat er ruimte voor medewerkers die ermee aan de slag willen. Eén bestuurder was geïrriteerd en vond dat zijn bedrijf beter verdiende dan de toegekende score. Dat is waardevol: hopelijk proberen ze in de toekomst aantoonbaar beter te presteren."

Komt moderne slavernij ook in Nederland voor?
"Zeker. Denk aan arbeidsmigranten van wie werk en huisvesting aan elkaar gekoppeld zijn. Wie zijn baan verliest, kan ook vrijwel direct zijn woonplek kwijtraken. Dat beperkt de vrijheid om van werkgever te wisselen. Ook zeevarenden kunnen door kosten en beveiligingsprocedures feitelijk gedwongen worden aan boord te blijven. Moderne slavernij is dus niet alleen iets van kledingfabrieken in Azië of plantages ver weg. Ook onze eigen economie kent constructies die mensen afhankelijk en onvrij maken."

Wat is de volgende stap?
"We willen het onderzoek jaarlijks herhalen en mogelijk maximaal vijf bedrijven toevoegen. Juist herhaling maakt zichtbaar of toezeggingen werkelijk tot verbetering leiden. We hebben het rapport ook aangeboden aan de Tweede Kamer, omdat de rijksoverheid klant is van verschillende onderzochte bedrijven. Er worden nu vragen aan het kabinet gesteld, die voor eind oktober beantwoord moeten worden. De overheid kan via haar inkoopbeleid verandering stimuleren. Bedrijven moeten van verschillende kanten worden aangespoord. Daarnaast is er in verschillende, niet alleen christelijke, media aandacht geweest voor het onderzoek"

De Nieuwe Beurskoers is maar een hele kleine speler. Wat is de impact en wat maakt de Nieuwe Beurskoers anders dan andere institutionele beleggers?
"Christelijke beleggers brengen iets in wat in het zakelijke gesprek gemakkelijk naar de achtergrond verdwijnt: de vraag waartoe economie en ondernemerschap uiteindelijk dienen. Wij spreken bedrijven niet alleen aan op rendement, regels of reputatierisico's, maar op menselijke waardigheid, vrijheid en verantwoordelijkheid. Juist omdat kerken dit morele verhaal vanuit hun eigen traditie vertellen, wordt die boodschap anders gehoord. Andere, seculiere beleggers zeggen soms dat zij blij zijn dat wij deze vragen stellen, omdat wij ze geloofwaardig en zonder direct financieel eigenbelang kunnen agenderen.

Het gaat niet alleen om de omvang van het belegde vermogen. Achter onze vereniging staat een breed kerkelijk netwerk – de PKN alleen al vertegenwoordigd ongeveer 1,4 miljoen mensen. Het zijn organisaties die in de samenleving werken en de gevolgen van uitbuiting van dichtbij zien zoals het Leger des Heils dat erg betrokken is bij arbeidsmigranten. Dat geeft gewicht aan het gesprek.

Wij zien bedrijven niet uitsluitend als tegenstanders. Ook daar werken mensen van goede wil. Onze rol is kritisch én verbindend: we benoemen wat tekortschiet, maar nodigen bedrijven uit om verantwoordelijkheid te nemen en belonen openheid en vooruitgang. Moderne slavernij tast de vrijheid, rechten en waardigheid van mensen aan. De fundamentele vraag is daarom: willen wij een economie waarin sommige mensen minder vrij zijn, zodat producten voor anderen goedkoper blijven? Voor mij is het antwoord duidelijk."

Kleine projecten, groot verschil

Brigitte van der Heijden

Soms zijn het juist de kleine initiatieven die het grootste verschil maken. Dat is een gedachte achter KNR-PIN.
Hoewel KNR-PIN een katholieke achtergrond heeft, zijn de ondersteunde projecten lang niet altijd kerkelijk van aard. De gemeenschappelijke noemer is dat zij bijdragen aan menselijke waardigheid, verbinding en maatschappelijke betrokkenheid. Veel initiatieven ontvangen slechts een beperkte financiële en eenmalige bijdrage, maar kunnen daarmee juist een belangrijke stap zetten.

Met relatief bescheiden bedragen ontstaan activiteiten die mensen samenbrengen, eenzaamheid verminderen, talenten ontwikkelen of nieuwe vormen van onderlinge solidariteit mogelijk maken. Vaak gaat het om lokale initiatieven die dicht bij mensen staan en daardoor snel kunnen inspelen op concrete behoeften in een wijk, dorp of gemeenschap.
Wat deze projecten met elkaar verbindt, is dat zij niet uitgaan van tekorten maar van mogelijkheden. Vrijwilligers, buurtbewoners, maatschappelijke organisaties en soms kerkelijke gemeenschappen slaan de handen ineen om oplossingen te bieden die aansluiten bij de leefwereld van mensen. Een financiële bijdrage van KNR-PIN geeft daarbij niet alleen praktische steun, maar ook erkenning en vertrouwen. Voor veel initiatiefnemers vormt dat een belangrijke stimulans om hun plannen daadwerkelijk uit te voeren.

De vier projectaanvragen van Stichting Armoedefonds, Stichting Welzijn Ouderen Spijkenisse, Hospice Vredeborgh en Hebben & Houwen Kledingbank Amsterdam laten zien hoe relatief kleine bijdragen een groot maatschappelijk effect kunnen hebben.

Een eerlijke start voor kinderen

Het project van Stichting Armoedefonds richt zich op kinderen die opgroeien in armoede en de overstap maken naar de middelbare school. Via de Schoolspullenpas krijgen zij de mogelijkheid om zelf schoolbenodigdheden aan te schaffen. Het gaat om een relatief bescheiden bedrag per kind, maar de impact reikt veel verder dan de aanschaf van een schooltas, agenda of rekenmachine. De pas voorkomt dat kinderen vanaf hun eerste schooldag beginnen met een achterstand of het gevoel hebben er niet bij te horen.

Juist daarin herkennen we de waarden van KNR-PIN. Het project versterkt eigenwaarde, vergroot kansen op participatie en ondersteunt kinderen in een kwetsbare positie. Het gaat niet alleen om armoedebestrijding, maar ook om waardigheid en inclusie. Een bijdrage aan honderden schoolpassen betekent dat honderden kinderen met meer vertrouwen aan een nieuwe fase van hun leven kunnen beginnen. Zo wordt een relatief kleine investering een investering in de toekomst van een hele generatie.

Mobiliteit als sleutel tot ontmoeting

Een heel andere doelgroep treffen we bij Stichting Welzijn Ouderen Spijkenisse (SWO). De stichting vroeg ondersteuning voor de aanschaf van een aangepaste zorgbus met rolstoelfaciliteiten. Op het eerste gezicht lijkt het om een vervoersvraagstuk te gaan. In werkelijkheid gaat het om veel meer dan dat. De bus maakt het mogelijk dat ouderen kunnen deelnemen aan dagactiviteiten, boodschappen kunnen doen, sociale contacten onderhouden en uitstapjes blijven maken. Jaarlijks worden duizenden vervoersritten verzorgd voor honderden ouderen met een beperkte mobiliteit.

Eenzaamheid is een van de grootste sociale vraagstukken van deze tijd. Voor veel ouderen betekent vervoer letterlijk het verschil tussen deelnemen en geïsoleerd raken. De zorgbus vergroot zelfstandigheid, bevordert ontmoeting en ondersteunt mensen om langer actief deel uit te maken van de samenleving. Daarmee sluit het project naadloos aan bij het streven van KNR-PIN om mensen in hun kracht te zetten en hun zelfredzaamheid te versterken.

Bovendien laat dit project zien hoe krachtig vrijwilligerswerk kan zijn. Honderden vrijwilligers zetten zich in om ouderen te begeleiden en vervoer mogelijk te maken. Een bijdrage aan één bus ondersteunt daarmee indirect een veel groter netwerk van betrokkenheid en solidariteit.

Waardigheid in de laatste levensfase

Ook het project van Hospice Vredeborgh ademt de waarden van KNR-PIN. Het hospice wil uitbreiden met een vierde gastenkamer en verschillende ruimtes herinrichten. De aanleiding is eenvoudig: er is meer vraag naar hospicezorg dan er plaatsen beschikbaar zijn. Tegelijkertijd wil men de kleinschalige, huiselijke sfeer behouden die zo belangrijk is voor gasten en hun naasten.

Binnen de visie van KNR-PIN staat de menselijke waardigheid centraal. Dat geldt niet alleen voor het begin van het leven, maar ook voor de laatste levensfase. Hospice Vredeborgh biedt een omgeving waar mensen in rust, veiligheid en nabijheid van dierbaren afscheid kunnen nemen van het leven. Het project gaat daarom niet uitsluitend over stenen, kamers of gebouwen. Het gaat over aandacht, aanwezigheid en menselijkheid.

Bijzonder is daarbij de grote rol van vrijwilligers. Zij vormen het hart van het hospice en zorgen voor warmte, een luisterend oor en ondersteuning aan gasten en hun families. Hun inzet creëert precies die menselijke maat die religieuzen altijd hebben nagestreefd in hun werk voor de samenleving.

Wat deze aanvraag bijzonder maakt, is de manier waarop de organisatie mensen benadert. Niet vanuit liefdadigheid alleen, maar vanuit respect en gelijkwaardigheid. Goede kleding draagt bij aan zelfvertrouwen, sociale acceptatie en het gevoel erbij te horen. De stichting spreekt zelf over het in hun kracht zetten van mensen. Dat sluit opvallend goed aan bij het KNR-PIN-uitgangspunt van empowerment.

Daarnaast is er sprake van een brede maatschappelijke opbrengst. Naast armoedebestrijding draagt de kledingbank bij aan duurzaamheid, sociale verbinding, participatie en vrijwilligerswerk. Eén organisatie realiseert daarmee effecten op meerdere maatschappelijke thema's tegelijk.

Kledingrek en ontmoeting bij Hebben en Houwen

Mensen weer in hun kracht zetten

Misschien wel het meest tastbaar zien we de missie van KNR-PIN terug bij Hebben & Houwen Kledingbank Amsterdam. Deze organisatie is veel meer dan een kledingbank. Bezoekers ontvangen niet alleen kleding, maar ook persoonlijke aandacht, advies en een warm welkom. De stichting wil uitbreiden omdat steeds meer mensen een beroep doen op haar voorzieningen. Daarbij richt zij zich op mensen die vaak met financiële problemen, schaamte en sociale uitsluiting te maken hebben.

Het grote effect van kleine bijdragen

Deze vier projecten verschillen sterk van elkaar. Het ene richt zich op kinderen, het andere op ouderen, een derde op terminale zorg en een vierde op mensen die moeite hebben om rond te komen. Toch hebben ze iets wezenlijks gemeen. Ze kijken niet naar problemen als statistiek, maar naar mensen. Ze maken het verschil op plekken waar beleid vaak ophoudt en persoonlijke betrokkenheid begint.
Dat is precies waarom kleine projecten zo'n groot effect kunnen hebben. Een schoolpas geeft een kind zelfvertrouwen. Een zorgbus doorbreekt eenzaamheid. Een hospicekamer biedt waardigheid in de laatste levensfase. Een kledingbank helpt mensen hun eigenwaarde terug te vinden. Achter elk project staan vrijwilligers, professionals en betrokken burgers die samen bouwen aan een sterkere samenleving.

Voor KNR-PIN zijn dit geen losse projecten. Het zijn concrete voorbeelden van solidariteit in actie. Ze laten zien dat maatschappelijke verandering vaak begint met iets kleins: een schoolspullenpas, een busrit, een gastenkamer of een kledingrek. En juist daardoor kunnen ze van onschatbare waarde zijn voor de mensen die ervan afhankelijk zijn.

Het vindt weerklank in hun hart

Tom Boesten en Janneke Doe

"De vreugde en de hoop, het leed en de angst van de hedendaagse mens, vooral van de armen en van alle lijdenden, zijn ook de vreugde en de hoop, het leed en de angst van Christus' leerlingen; en er is niets echt menselijks, of het vindt weerklank in hun hart" (Gaudium et Spes, 1). Het laatste document van het Tweede Vaticaans Concilie, Gaudium et Spes, was ongeveer tien jaar oud toen de Nederlandse religieuzen de commissie Projecten In Nederland (PIN) oprichtten.

De herinnering aan het Concilie was nog vers, en de oprichting van PIN paste goed in de tijdgeest. In Gaudium et Spes spreekt de Kerk uit dat zij niet een heilige rest wil zijn, een gemeenschap die het isolement zoekt en van daaruit vertelt wat er allemaal mis is aan de wereld. Integendeel: zij is begaan met alle mensen, met name met arme en lijdende mensen. Ze wil zich inspannen voor de kwaliteit van hun aardse bestaan. Daarmee voltooide de Kerk een wending die was ingezet met Rerum Novarum (1891), het begin van de kerkelijke sociale leer. Voorheen legde de Kerk vooral nadruk op het eeuwig zielenheil van mensen, dat grotendeels los zou staan van de dagelijkse leefomstandigheden. Nu voelde zij zich ook geroepen op te komen voor de menselijke waardigheid in het aardse bestaan.

Toch waren er al heel lang mensen die vanuit hun geloof begaan waren met arme en lijdende medemensen. De zusters en broeders van actieve congregaties wijdden er hun leven aan. Onder inspiratie van figuren als Angela Merici, Vincent de Paul en anderen begonnen talloze groepen vrouwen en soms ook mannen de nood te verlichten van de vele armen die er, vooral in de steden, leefden. Een groot deel van het onderwijs, de gezondheidszorg en het welzijnswerk in Nederland heeft wortels in het werk van de zusters en de broeders van de ongeveer honderd congregaties die speciaal daarvoor waren gesticht.

Een andere tijd

De jaren zestig waren niet alleen de jaren van het Tweede Vaticaans Concilie, maar ook de jaren waarin er een abrupt einde kwam aan ruim een eeuw van grote bloei van het religieuze leven in Nederland. Veel zusters, broeders en paters traden uit, en de noviciaten raakten leeg. Voor de actieve congregaties kwam daar nog bij dat er steeds meer lekenpersoneel in de instellingen ging werken. Om leerkracht of verpleegkundige te zijn, was het niet meer nodig om in te treden. De religieuzen die bleven, gingen zich bezinnen op waar het in hun congregatie oorspronkelijk om te doen was geweest. De teruggang in het religieuze leven dwong tot verandering, en zij wilden dat het ook een kans op vernieuwing werd. Ze wilden dichter bij de mensen gaan staan. In het verleden hadden ze een kloof ervaren tussen henzelf en de mensen voor wie zij zich inzetten. Ze wilden niet meer een uniforme groep vormen waarin de individuele zuster of broeder onzichtbaar was. Ook zagen ze de schaduwzijde van de machtige instituties die ze hadden gebouwd. Ze wilden Jezus Christus navolgen in zijn optreden zonder macht tussen de gewone mensen.

Religieuzen zetten zich in voor zorg en onderwijs zoals bij Maria Roepaan (boven) en Maria Goretti (links)

De grote instellingen, ziekenhuizen, scholen, kindertehuizen, werden overgedragen. Zusters gingen andere dingen doen, op kleinere schaal, en vaak vanuit veel kleinere communiteiten. Er waren nieuwe sociale noden, en die werden op een nieuwe manier aangepakt. Religieuzen gingen wonen tussen de mensen, deden aan gemeenschapsopbouw, werkten in parochies, hielpen daklozen en later ook vluchtelingen, boden een rustmoment aan sekswerkers. Deze initiatieven waren allemaal veel kleiner dan het vroegere werk, en er waren veel minder handen om dit werk te verzetten. Maar degenen die deze omslag maakten, vonden er vaak een echte vervulling in van hun religieuze roeping.

Ondersteuning van projecten

In de jaren zeventig kwam nog een andere manier in beeld om het charisma van het religieus instituut vorm te geven: het financieel steunen van werk van anderen. Het begin van bijna elke congregatie was zeer armoedig geweest. In de loop van de tijd hadden de leden van de congregaties echter het werk uitgebouwd, en was er erkenning en financiering gekomen van de overheid. Bovendien werden er in de tijd van krimp veel gebouwen verkocht. Zo kwam het dat er tientallen congregaties waren die over meer geld beschikten dan nodig was voor het levensonderhoud van hun eigen leden. Dat geld wilden ze vruchtbaar besteden. Menige congregatie richtte een commissie in om projecten te beoordelen. De Nederlandse religieuzen kwamen bekend te staan als een belangrijke ondersteuner van vernieuwende sociale projecten.

De Nederlandse religieuzen kwamen bekend te staan als een belangrijke ondersteuner van vernieuwende sociale projecten

Halverwege de jaren zeventig besloten de religieuze oversten om samen te gaan werken op dit terrein. Zo'n samenwerking was (en is nog steeds) tamelijk uniek in de wereld. Sinds het ontstaan in de jaren vijftig/zestig van de vier samenwerkingsverbanden (SNVR, SNPR, SBCN en SMB) was er steeds meer samenwerking tussen orden en congregaties ontstaan. Op het gebied van projectfinanciering kreeg deze samenwerking vorm door de oprichting van de commissies AMA, PIN en KOS.

Oog voor de noden van de tijd

KNR-PIN heeft vanaf het begin projecten ondersteund die de religieuzen na aan het hart lagen. Je zou kunnen zeggen dat het projecten ondersteunt die religieuzen zelf zouden hebben opgezet als ze er genoeg jonge krachten voor hadden gehad. De ruim tachtig instituten

die aan KNR-PIN een bepaald bedrag doneren, moeten zich in de besteding kunnen herkennen.

Overal in de samenleving zijn er mensen en groepen die een bepaalde nood constateren bij hun medemensen, en daar vervolgens iets aan willen doen. Wat die noden zijn, verschuift steeds, met de ontwikkeling van de samenleving als geheel. KNR-PIN staat open voor een breed palet aan projectaanvragen. Ze kunnen gaan over noodleniging en armoedebestrijding; vorming en empowerment; kerk- en samenlevingsopbouw; oecumene en interreligieuze dialoog; duurzaamheid en respect voor de Schepping; bijzondere vormen van pastoraat; sommige vormen van onderzoek. Hierdoor kunnen veel verschillende organisaties een projectaanvraag bij KNR-PIN doen. Menig veelbelovend initiatief heeft op die manier in de loop van de tijd een zetje in de rug gekregen van de Nederlandse religieuzen. De projectadviseurs en de commissieleden kijken niet bureaucratisch naar de aanvragen. Ook als de aanvraag geen gepolijst verhaal is, maakt hij kans, als KNR-PIN eraan ziet dat het idee in de kern goed is.

Toekomst

De Kerk in Nederland is een nieuwe fase ingegaan. Het geloof is lang niet altijd iets wat je van je ouders meekrijgt. Je zult het zelf moeten vinden, en er persoonlijk voor moeten kiezen. Iets dergelijks geldt voor het religieuze leven. Dat is kleiner en persoonlijker geworden. Vroeger werden de religieuzen gezien als een groep die invloedrijk was in de Kerk en ook in een deel van de samenleving. Nu gaat het helemaal om wat een religieuze of religieus als mens te bieden heeft. Dat geeft nieuwe uitdagingen en nieuwe kansen. Jonge religieuzen zoeken en vinden hun leeftijdgenoten om het verhaal van Jezus Christus door te geven.

Hier ligt ook een uitdaging voor KNR-PIN. Kerkopbouw en kerkvernieuwing zijn belangrijke thema's, die vorm zullen krijgen in de projecten. Wat blijft, is dat de projecten van KNR-PIN ten goede zullen komen van de mensen die in de samenleving niet vooraan in de rij staan. De woorden van paus Franciscus in 2013 zijn hierbij een inspiratie: "Ik verkies een gehavende Kerk, gekneusd en vuil omdat ze de straat is opgegaan, eerder dan een Kerk die ziek is, omdat ze in zichzelf zit opgesloten, gehecht aan het comfort van haar eigen zekerheden" (Evangelii Gaudium 49).

Menig veelbelovend initiatief heeft in de loop van de tijd een zetje in de rug gekregen van de Nederlandse religieuzen

De financiering van projecten van KNR-PIN is altijd afhankelijk geweest van de bijdragen die de religieuze instituten toekennen. Het heeft geen eigen kapitaal. Het is een initiatief van de gezamenlijke religieuzen, en zal ermee verbonden blijven zolang het bestaat. Hoe lang dat zal zijn, is in Gods hand. Het feit dat KNR-PIN dit jaar vijftig is geworden, en nog elk jaar een substantieel bedrag kan toekennen, geeft hoop voor de toekomst.

Van Roos van Jericho naar dadelpalm

Bij het 25- jarig jubileum van KNR-PIN stond 'De Roos van Jericho' symbool voor de toekomst. Zij verbeeldde de veerkracht van de religieuzen, die ondanks krimp en verandering, steeds nieuwe vormen vonden om dienstbaar te zijn aan mensen in de marge. Anno 2026 is KNR-PIN uitgegroeid van een Roos van Jericho, die leerde vertrouwen op nieuw leven tot een dadelpalm, die na vijftig jaar nog altijd volop vruchten draagt voor andere organisaties die in de geest van de religieuze instituten het werk van de religieuzen voortzetten.

Vanaf 2010 werd door KNR-PIN al rekening gehouden met een dalende trend van beschikbare financiële middelen, als gevolg van de afname van het aantal religieuze instituten dat bijdraag. KNR-PIN had niet durven hopen dat tot 2026 de hoogte van de toezeggingen steeg ondanks het dalend aantal religieuze instituten dat deelneemt.

Nieuwe scheuten uit dezelfde wortels

Kijkend naar de toekomst past wellicht beter het beeld van een olijfboom. Een boom die oud kan worden, maar steeds nieuwe scheuten voortbrengt uit dezelfde wortels. Ook KNR-PIN zit nu op een kantelpunt, maar mag dankzij kerkelijke rechtsopvolgers van religieuze instituten en het Fonds Gemeenschappelijke Belangen Religieuzen ook ruim na 2035 nog vruchten dragen. Dit bestemmingsfonds is voor religieuze instituten die hun vrije ver-

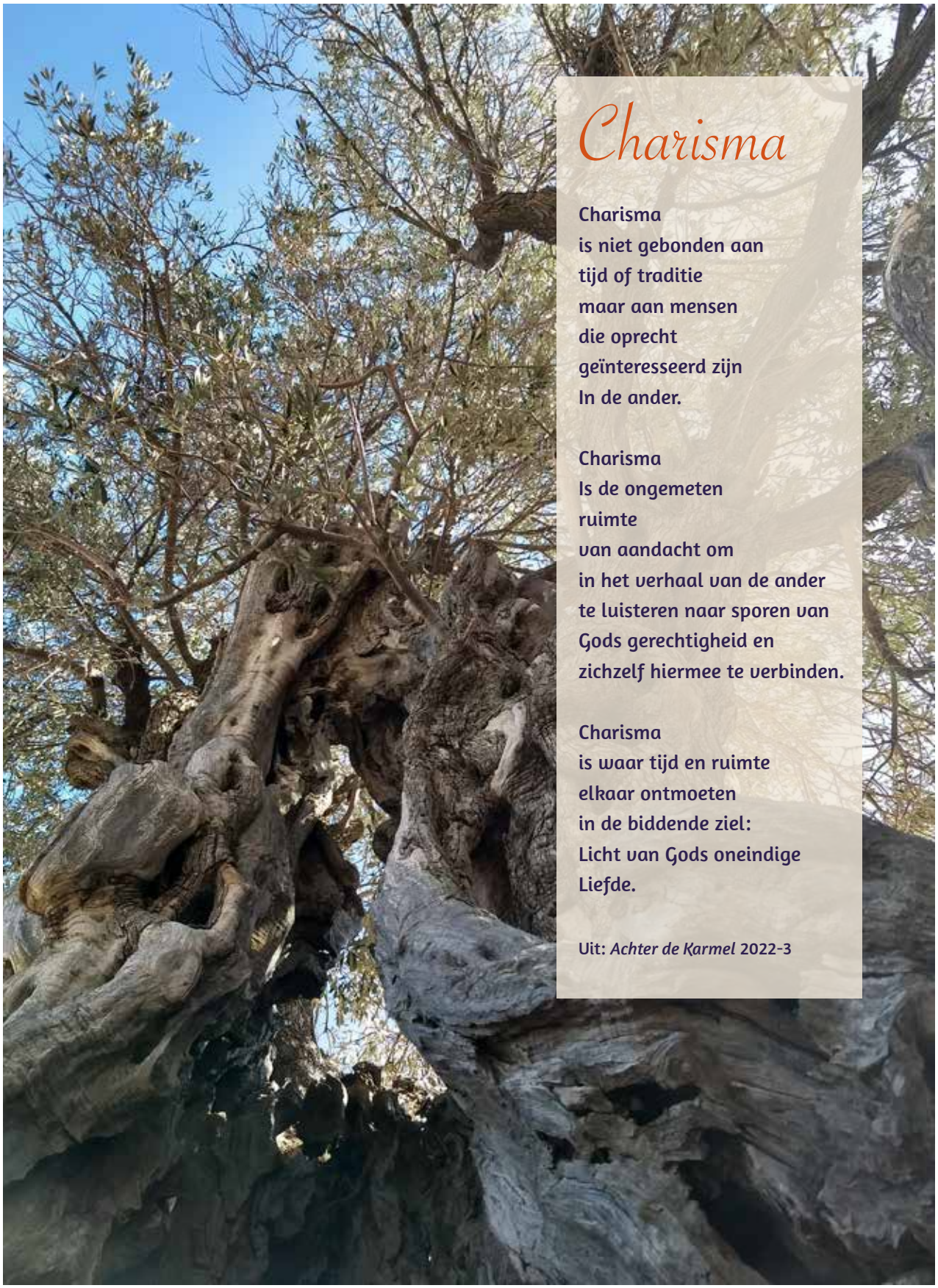

Charisma

Charisma
is niet gebonden aan
tijd of traditie
maar aan mensen
die oprecht
geïnteresseerd zijn
In de ander.

Charisma
Is de ongemeten
ruimte
van aandacht om
in het verhaal van de ander
te luisteren naar sporen van
Gods gerechtigheid en
zichzelf hiermee te verbinden.

Charisma
is waar tijd en ruimte
elkaar ontmoeten
in de biddende ziel:
Licht van Gods oneindige
Liefde.

Uit: *Achter de Karmel* 2022-3

mogen met de warme hand willen afbouwen en waarde hechten dat de besteding ervan overeenstemt met de geest en charisma van het instituut. Het aantal religieuzen zal verder afnemen, maar de charisma's die religieuze instituten gedurende eeuwen hebben gevormd, zullen voortleven in nieuwe generaties religieuzen, in leken, in kerkelijke rechtsopvolgers en in maatschappelijke initiatieven die zich laten inspireren door dezelfde waarden van gerechtigheid, barmhartigheid en menselijke waardigheid.

Een luis in de pels

Ze zijn er nog: profeten,
mensen, die onrecht aanklagen;
mensen, die opkomen voor armen,
voor slachtoffers van geweld.
Ze gebruiken geen moeilijke woorden.
En ze laten zich niet drukken
in de hoek van linkse of rechtse groeperingen.

Mannen als bisschop Romero, Titus Brandsma
en Frans van der Lugt
Vrouwen als Moeder Theresa, Dorothy Stang,
Dorothy Day en Majoor Bosshardt.
Ze zijn vol van de evangelische boodschap
van recht, van vrede en liefde voor iedereen.
Ze hebben geen pasklare oplossingen.
Maar ze prikkelen wel
om mensen niet aan hun lot over te laten.

Ze hebben de moed om op de bres te gaan,
ook al vinden ze soms gesloten oren,
ook al stoten ze tegen harde hoofden.

Hun boodschap is niet moeilijk;
ze gaat niemand te hoog.
Iedereen kan ze begrijpen.
En toch gaat er een dreiging van uit,
een aanklacht, die mensen raakt.

Het gaat hen niet om eigen eer,
niet om eigen gewin.
Ze zijn als een luis in de pels
van onze gevaarlijke zelfgenoegzaamheid.
Ze prikkelen om niet in slaap te sukkelen
in de weldadige warmte van onze welvaart.

Ze zijn profeten als Jezus van Nazareth.
Ze hebben een goede boodschap,
maar die wordt hen niet in dank afgenomen.
Het liefst worden ze zo vlug mogelijk
onschadelijk en monddood gemaakt.
Maar ze laten zich niet vangen.

Hun boodschap mag niet verstommen,
nu niet en nooit niet.

Wim Holterman osfs

Foto gegeneerd met Copilot AI